

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Srovnání frazémů a idiomů v češtině a korejštině se zaměřením na význam částí obličeje

Comparison of phrases and idiomatic expressions in Czech and Korean
focusing on parts of the face

Olomouc 2024

Eliška Karbanová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Štěpánka Horáková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité
prameny a literaturu.

V Olomouci dne:.....

Podpis:.....

Anotace

Název práce: Porovnání frazémů v češtině a korejštině se zaměřením na význam částí obličeje

Autor: Eliška Karbanová

Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Horáková, Ph.D.

Počet stran: 60

Počet znaků: 96 425

Počet titulů použité literatury: 25

Klíčová slova: korejština, čeština, frazém, idiom, překlad, obličej, nos, oči, uši, ústa

Práce je zaměřena na porovnání korejských a českých frazémů obsahující části obličeje (nos, oči, uši, ústa). V teoretické části jsou představeny frazémy a idiomy obecně i v kontextu českého a korejského jazyka. V praktické části je u každé části obličeje uvedena řada klíčových frazémů, které jsou rozděleny do tematických okruhů. Pokud existují, jsou ke korejským frazémům přiřazeny ekvivalentní české frazémy. Dále jsou uvedeny české frazémy, které s uvedenými korejskými přímo souvisí, ale významem se liší, a další české frazémy, ke kterým nelze přiřadit žádný související frazém v korejském jazyce. Z výsledků analýzy vyplývá, že české a korejské frazémy se až na výjimky týkají stejných či podobných témat. Většina frazémů obsahujících části obličeje pramení převážně z lidské mimiky, národní kultury a souvisí s poznatky z biologie a psychologie. Většinu frází je možné překládat z korejštiny do češtiny za použití ekvivalentních frazémů, což je pozitivní skutečností zejména pro oblast překladatelství a výuku korejského jazyka v Česku.

Poděkování

Ráda bych využila příležitosti a poděkovala všem, kdo mi s prací pomáhali, především vedoucí práce Mgr. Štěpánce Horákové, PhDr. za její trpělivost, rady a podporu. Zároveň také rodině, přátelům a kolegům za jejich podporu akademickou i psychickou.

Obsah

Ediční poznámka	7
Úvod.....	8
1 Frazeologie a idiomatika	9
1.1 Frazémy a idiomy v češtině	9
1.1.1 Definice	9
1.1.2 Dělení frazémů a idiomů v češtině	9
1.1.3 Frazeologie a idiomatika v češtině	10
1.2 Frazémy a idiomy v korejštině	11
1.2.1 Definice	11
1.2.2 Dělení frazémů a idiomů v korejštině	12
1.2.3 Frazeologie a idiomatika v korejštině	12
1.3 Vědní disciplíny pojící se s frazeologií a idiomatikou	12
1.4 Význam frazémů a idiomů v řeči	13
2 Analýza frazémů	15
2.1 Nos	16
2.1.1 Vzdálenost a velikost	16
2.1.1 Sebevědomí a úspěch	18
2.1.2 Názor	21
2.1.3 Schopnosti a zkušenosti	22
2.1.4 Emoce.....	23
2.1.5 Motivace a soustředění.....	24
2.1.6 Jídlo a pití.....	24
2.1.7 Závěr.....	25
2.2 Oči.....	25
2.2.1 Měřítka	25
2.2.2 Vnímavost, pozornost, porozumění	28
2.2.3 Komunikace a emoce	30
2.2.4 Vztah, vkus a dojem	34
2.2.5 Vědomí a život	35
2.2.6 Závěr.....	37
2.3 Uši	37
2.3.1 Vnímání a pozornost	37

2.3.2	Výměna a hodnocení informací	41
2.3.3	Paměť a návyk.....	43
2.3.1	Rozpoložení a emoce	43
2.3.2	Kulturně specifické frazémy	44
2.3.3	Závěr.....	45
2.4	Ústa	46
2.4.1	Komunikace a předávání informací	46
2.4.2	Emoce a rozpoložení	50
2.4.3	Zájem, odhodlání, aktivita.....	52
2.4.4	Mezilidské vztahy	53
2.4.5	Jídlo	55
2.4.6	Závěr.....	56
2.5	Výsledky analýzy	57
3	Závěr	58
Seznam použité literatury		59
	Internetové zdroje	59
	Internetové slovníky	60
	Prameny	60
	Diplomové práce.....	60

Ediční poznámka

Korejské výrazy jsou v práci přepsány pomocí české vědecké transkripce do latinky a zvýrazněny *kurzívou*. Při transkripci byla zohledněna asimilace pouze uvnitř slov, nikoli mezi slovy. V praktické části jsou korejské frazémy napsány navíc i korejským písmem (*hangŭl*). České frazémy, tedy ustálené výrazy, a definice jsou taktéž zvýrazněny kurzívou. Český překlad korejských frazémů a výrazů je uváděn v uvozovkách.

Pro přehlednost jsou internetové zdroje na rozdíl od knižních zdrojů uvedeny v poznámce pod čarou společně s hypertextovým odkazem.

Úvod

Cílem této práce je porovnat české a korejské frazémy, které obsahují části lidského obličeje (nos, oči, uši a ústa), na základě témat, kterých se dotýkají. Zároveň je cílem ke korejským frazémům přiřazovat ekvivalentní české fráze. Motivací ke zvolení tématu pro svou bakalářskou práci jsem získala na studijním pobytu v Jižní Koreji. Strávila jsem půl roku v Jižní Koreji v jazykovém institutu vysoké školy Daegu University, kde jsem se seznámila se spolužáky z různých zemí. Jedna z tamních vyučujících při probírání korejských frazémů podporovala studenty, aby uváděli ekvivalenty korejských frazémů v jejich mateřském jazyce. Tato oblast jazyka mě velice zaujala a rozhodla jsem se ji podrobněji prozkoumat.

V první části práce jsem se zaměřila na teoretickou stránku frazémů a idiomů jak v českém, tak korejském jazyce. Zároveň jsem prozkoumala oblasti, které mohou být klíčové pro odvození vlastností, jež bývají přisuzovány jednotlivým částem obličeje (očím, nosu, ústům, uším).

Druhá část práce je praktická a soustředila jsem se v ní na překlad korejských frazémů obsahujících klíčová slova (oči, nos, ústa a uši), přiřazení ekvivalentních nebo významem podobných českých frazémů a rozdělení všech frazémů do tematických oblastí. V průběhu analýzy jsem se snažila přijít na to, proč se části obličeje týkají konkrétních témat.

1 Frazeologie a idiomatika

Tato část práce se soustředí na základní vymezení frazémů a idiomů, jejich členění a samotnou vědní disciplínu (idiomatika a frazeologie¹), která se zaměřuje na studium a popis frazémů a idiomů, a to jak v češtině, tak v korejštině. Zároveň jsou uvedeny i další vědy, se kterými je oblast IF spojená. V takových vědách je možné vystopovat původ frazémů a idiomů. Uvedení těchto věd může být nápomocné hlavně pro praktickou část této práce.

1.1 Frazémy a idiomy v češtině

1.1.1 Definice

Za nejčastěji užívanou definici frazémů a idiomů v české jazyce lze označit „*ustálené a reprodukovatelné spojení prvků (zvláště slov), jehož význam je (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek*“ (Čermák, 2007, s.31). Tato definice však nedokáže zcela zahrnout veškeré (anomální) vlastnosti² všech typů frazémů a idiomů, a tak se setkáme i s definicemi obecnějšími a složitějšími³ (Čermák, 2007, s.29-31). Tato práce se ale netýká problematiky vymezení frazémů a idiomů, nýbrž sémantikou a možným překladem, respektive cizojazyčným ekvivalentem, jednotlivých spojení. Proto bude tato práce nahlížet na frazémy a idiomy jako spojení odpovídající výše uvedené definici.

Termíny „frazém“ a „idiom“ (respektive „frazeologie a idiomatika“) se svým významem do určité míry překrývají. Rozdíl je v tom, že v případě formální analýzy spojení je na místě používat termín „frazém“, naopak pokud se zaměřujeme na sémantiku spojení, užívá se termín „idiom“ (Čermák, 2007, s.33). V práci budu používat především termín „frazém“.

1.1.2 Dělení frazémů a idiomů v češtině

Prof. František Čermák, který je jednou z nejvýznamnějších osobností české IF⁴, dělí frazémy a idiomy do několika kategorií.

Nejvýznamnější a nejrozmanitější oblastí IF, do které řadíme slovní formy, jež samy o sobě netvoří promluvu, jsou kolokační idiomy a frazémy. Tuto kategorii můžeme dále dělit

---

¹ Po vzoru prof. Františka Čermáka bude dále v práci používána zkratka IF (Čermák, 2007).

² monokolokabilita – vlastnost forem, které lze kombinovat jen s několika, nebo jen jedinou další formou (*holičkách, namále*); vztah inkompatibility mezi komponenty – spojení významově neslučitelných prvků (*kamenný obličej, ztratit hlavu*); nemožnost gramatické transformace – spojení nelze využít v otázce, převést do pasiva, kondicionálu, imperativu či změnit osobu a číslo (*přirůst někomu k srdci*)

³ Můžeme uvést: „*Frazém je taková kombinace prvků, u které lze popsat alespoň jedna anomální vlastnost, přičemž míra těchto vlastností u konkrétního frazému určuje stupeň idiomatizace*“ (Čermák, 2007, s.29).

⁴ Prof. PhDr. František Čermák, DrSc. Online. Filozofická fakulta, Univerzita Karlova. 2016. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/vyzkum-a-veda/akademicka-kvalifikace/cestne-vedecke-hodnosti/cestne-afiliace-ff-uk/emeritni-clenove-akademicka-obce-ff-uk/prof-phdr-frantisek-cermak-drsc/>. [cit. 2024-01-15].

podle slovních druhů, které jsou v roli komponentů⁵, a vztahů mezi nimi (*jablko sváru, umět se narodit, jaképak copak, dělat na někoho bububu*) (Čermák, 2007, s.44-47). Zároveň se sem řadí přirovnání, tedy „*idiom, který explicitně označuje vztah podobnosti mezi referentem, kontextově doplněným, a modelem, který je součástí tohoto idiomu*“. V češtině je referentem většinou člověk, někdy konkrétní věc nebo abstraktní pojem, nikdy ne živočich. Modelem jsou v polovině případů konkrétní věci, dále živočichové a jiné (*lže, jako když tiskne⁶, pije jako duha⁷, má hlavu jako vrabčí hnízdo⁸*) (Čermák, 2007, s.48-49).

Druhou kategorií jsou propoziční frazémy a idiomy, kam se řadí slovní formy, které samy o sobě tvoří dokončenou promluvu. Dělí se podle počtu promluv a mluvčích, dále pak podle jejich funkce (*Jak si kdo ustele, tak si lehne. Dobrou chuť! A: Proč? B: Pro slepičí kvoč!⁹*) (Čermák, 2007, s.52-60).

Vůbec nejspornější, nejzanedbávanější a dosud nepopsanou oblastí frazeologie a idiomatiky jsou lexikální frazémy, mezi které řadíme jednoslovné lexémy, jež mají jedinou formu (*budižkničemu, každopádně, kratochvíle*) (Čermák, 2007, s.60).

Tradiční, podle Čermáka nepřesná, klasifikace frazémů uvádí celkem 5 kategorií: rčení a úsloví (*pálí mu to*), ustálená přirovnání (*jako ryba ve vodě*), pořekadla (*jít s barvou ven*), pranostiky (*Únor bílý, pole sílí.*), přísloví (*Komu se nelení, tomu se zelení.*) (Čechová, 2011, s.66, Čermák 2007, s.43).

1.1.3 Frazeologie a idiomatika v češtině

Z nejrůznějších literárních zdrojů víme, že frazémy a idiomy, převážně přísloví, byly součástí slovní zásoby lidstva již od pradávna.¹⁰ Přesto ale frazeologie a idiomatika patří mezi jedny z nejmladších lingvistických věd v českých zemích. Z části se frazeologie a idiomatika vydělily z lexikologie a lexikografie, z větší části se ale autonomně vyvíjely od konce 20. století¹¹. Za celou dobu si prošly velkým množstvím změn v terminologii, a můžeme je proto označit za poměrně neprozkoumanou oblast (Pleskalová, 2007, s.243-246).

---

⁵ V úloze komponentů najdeme autosémantika (substantiva, adjektiva, verba a adverbia), synsémantika (částice, spojky, předložky) a jejich kombinace.

⁶ Referentem je člověk (lhář) a modelem je činnost (tisknutí) či věc (tiskárna).

⁷ Referentem je člověk (píjan) a modelem je počasí (duha, která se objevuje při dešti).

⁸ Referentem je člověk (rozcuchaný člověk) a modelem je věc (vrabčí hnízdo).

⁹ V uvedených příkladech se postupně jedná o polypropoziční monosubjektový frazém, propoziční frazém s kontaktní funkcí a polypropoziční intersubjektový frazém.

¹⁰ přísloví starého Egypta, Řecka, Číny, kniha Přísloví v Bibli apod.

¹¹ Prvním dílem soustředícím se hlavně na teorii je F. Čermákova *Idiomatika a Frazeologie češtiny* (1982).

První díla, která mohou být spojována s frazeologií a idiomatikou, byla napsána už v 15. století. Tehdy se ale jednalo o deskriptivní díla zaměřená na přísloví¹², která se dlouho nebrala za součást frazeologie a idiomatiky, ale naopak etnografie. Období obrozenců znamenalo nárůst děl obsahujících seznamy často užívaných i zastaralých přísloví a pořekadel¹³ (Pleskalová, 2007, s.243-246).

1.2 Frazémy a idiomy v korejštině

1.2.1 Definice

Na rozdíl od češtiny je v korejštině větší problém s terminologií. Zatímco v češtině se setkáme převážně s termíny frazém a idiom, český koreanista Vladimír Pucek uvádí, že v korejštině se setkáváme hned s několika výrazy, které spojuje význam „ustálená fráze“¹⁴. Nejčastěji ale nalezneme v odborných pracích termín *kwanjong/kwanjonggu/kwanjongŏ*. Existují ale i našim tradičně uznávaným termínům podobná označení pro rčení a úsloví (*kjŏgŏn* nebo *kŭmŏn*), která ve spojení s gramatickými prvky nesoucími význam „jako“ (*tŭt/tŭsi*, *-wa/-kwa katta*, *kjŏk/ kjŏgŭro*) tvoří přirovnání. Především oblast přísloví (*soktam*) je v korejštině velmi široká, a to díky množství přísloví přejatých z čínštiny (Pucek, 2013, s.201-205).

I přes terminologické obtíže lze ale frazémy a idiomy v korejštině definovat obdobně jako v češtině, tedy jako „ustálené a reprodukovatelné spojení prvků (zvláště slov), jehož význam je (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek“ (Čermák, 2007, s.31). Stejně jako v češtině se i v korejštině za frazémy a idiomy považují takové slovní formy, které mají alespoň jednu z anomálních vlastností. Konkrétně monokolokabilitu lze otestovat záměnou některých výrazů obsažených v dané slovní formě¹⁵. Například pokud ve frazému *pari nŏlta* (doslova „mít široká chodila“, přeneseně „mít velký okruh známých“) zaměníme slovo „chodidlo“ za slovo „dlaň“ (*soni nŏlta*), nebude mít tato forma žádný jiný než doslovný význam („mít široké ruce“)¹⁶, který je navíc dosti kostrbatý.

---

¹² Samil Flaška – *Proverbia Flassconis, generosi domini et baccalarii Pragensis* (2. polovina 15. stol); Jan Blahoslav – *Přísloví česká* v rámci *Gramatiky české* (1571)

¹³ Josef Dobrovský – *Českých přísloví sbírka* (1863); František Ladislav Čelakovský – *Mudrosloví národu slovanského v příslovích. Připojena jest sbírka prstonárodních českých pořekadel* (1852)

¹⁴ termíny *sŏngu*, *sŏnguŏ*, *sŏngŭŏ*, *sugŏ*, *kwanjonggu*, *kwanjongŏ*

¹⁵ *Kwanjongŏ*. Online. Hanguk mindžok munhwa dăbekgwasadžŏn. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0004952>. [cit. 2024-01-18].

¹⁶ překlad viz slovník Naver

1.2.2 Dělení frazémů a idiomů v korejštině

Kategorizace frazémů a idiomů, která se blíží tradiční české klasifikaci, dělí termín *kwanjongŏ* na 6 kategorií¹⁷. Jsou to již výše zmíněná přísloví *soktam* (*korä ssaume säudüng tchödžinda* „při zápase velryb praská krunýř krevetky“), dále *kosasöngö* (*tosodžijang* „jako ovce jdoucí na jatka“), tedy převážně 4 nebo 8 slabičná rčení a přísloví převzatá z čínštiny, argot *ünö* (*tchadžo* neboli „dobrý“ v šamanském argotu), ustálená přirovnání *pijuö* (*multoge ppadžin sängčü katta* neboli „jako myš, která spadla do džbánu s vodou“), hádanky *susukkekki* (*Künün küinde narataninün künün? Kkamakü*. „Je to ucho, ale létá. Co je to? Vrána.“) a idiomatická spojení *sugö* (*narakal köt katta* nebo „mít pocit, že člověk vzletí“) (Martinů, 2021 s.15-16, Pucek, 2013, s.53, 206, 209, 212).

1.2.3 Frazeologie a idiomatika v korejštině

Frazeologie a idiomatika jsou v korejštině ještě méně prozkoumané než v češtině. Proto se tato práce bude spoléhat mimo jiné na informace obsažené ve v minulosti obhájených diplomových pracích na toto téma v korejštině. Podle diplomové práce I začal výzkum v oblasti frazeologie a idiomatiky až v 70. letech 20. století (I, 2016, s.5). Lze tedy konstatovat, že se tato lingvistická oblast začala významněji rozvíjet v Koreji v podobné době jako v Česku.

1.3 Vědní disciplíny pojící se s frazeologií a idiomatikou

Oblast frazeologie a idiomatiky je spojena jak s vědními disciplínami jazykovými (morfologie, lexikologie, onomastika, syntax, fonologie, stylistika, rétorika, dialektologie, etymologie, sémiotika), tak s disciplínami nejazykovými (viz níže). Zároveň je důležité poznamenat, že identické (nebo ekvivalentní) frazémy a idiomy mohou existovat ve více jazycích¹⁸ (Čermák, 2007, 13-15).

Jednou z nejazykových disciplín, ze kterých velká část frazémů vychází, je historie, a to jak národní, tak zahraniční. Mezi frazémy najdeme obraty národně specifické týkající se historických postav a událostí (*dopadnout jak sedláci u Chlumce*, *pjökčchanghoda* neboli „být silný, tvrdohlavý a divoký“¹⁹), zároveň i obraty, které pochopí příslušníci více národů, v Evropě často spojené s antikou (*sejdeme se u Filipp*, *Potěmkinova vesnice*, *Čodžoüi sari čodžorül*

¹⁷ Tento způsob klasifikace představil ve své diplomové práci v roce 1974 Munčchang Kim.

¹⁸ Tento fakt hraje velkou roli u přísloví v korejštině, které přímo vychází z čínských znaků (Pucek, s.209).

¹⁹ Obrat doslova znamená „být jako býk z kraje Pjökčchang“ a souvisí s (hovězí) dobyt看em, který byl v minulosti v tamní oblasti chován.

ssonda neboli „čím člověk zachází, tím taky schází“²⁰) (Čermák, 2007, s.15-16, Pucek 2013, s.207, 208).

Významnou souvislost s frazeologií a idiomatikou mají etnografie a antropologie, které odráží národní zvyky, pověry, způsob myšlení nebo i řemesla (*na jedno brdo, světit modrý pondělek, oko za oko*). Převážně v příslovích je uchována část tradiční národní zkušenosti a lidové životní zkušenosti (*kam vítr, tam plášt, nune sori čchinda* neboli „neštěstí nechodí nikdy samo“²¹) (Čermák, 2007, s.16, Pucek, 2013, s.212).

V literatuře jsou frazémy a idiomy využívány hlavně pro svůj metaforický význam. Vznik frazémů na základě literatury je spíše ojedinělý, a ještě méně častý je u hudby. Naopak frazémy a představy za nimi stojící často využívalo v minulosti malířství. V dnešní době se setkáme hlavně s karikaturami, které jsou frazémy inspirovány²² (Čermák 2007, s.16).

Souvislosti můžeme hledat také v psychologii. Čermák říká, že psychologie za frazeologií pokulhává, a uvádí to na příkladech týkajících se paměťových procesů (*lovit v paměti, sypat něco z rukávu*), intelektu (*mít za ušima, nebýt dnešní*), postojů a chování (*plakat nad rozlitým mlékem*), povahových vlastností (*nechat na sobě dříví štípat*) a citů (*sněs by modré z nebe*). Proto je na místě konstatovat, že frazeologie není vždy až druhotnou volbou při výběru slov a spojení při komunikaci, jelikož pravidelný (vyšší) jazyk nám někdy nabízí jen příliš dlouhé nebo nepřesné vyjádření (Čermák, 2007, s.16-17).

Z pohledu logiky jsou frazémy vnímány jako nesmyslné, protože jsou ze své podstaty stavěny „nelogicky“ (*jazyk na vestě, pomalu dál ujdeš*) (Čermák, 2007, s.17).

1.4 Význam frazémů a idiomů v řeči

Čermák uvádí, že idiomatika a frazeologie je výborným příkladem entropie, vývoje a řady změn, kterými si jazyk neustále prochází. Frazémy a idiomy vznikají nesystematicky, nepravidelně a dekodování jejich obrazného významu je v porovnání s pravidelným jazykem časově náročnější a složitější²³. Na druhou stranu jsou ale frazémy a idiomy velmi ekonomicky výhodné, jelikož skrze ně může mluvčí sdělit krátkou formou komplexní informaci, která je ze své podstaty navíc hodnotící, resp. subjektivní (Čermák, 2007, s.71–72).

Jelikož je toto Čermákovu tvrzení obecné a netýká se pouze češtiny, lze předpokládat, že význam frazémů a idiomů v korejštině bude podobný, ne-li stejný jako v češtině. Lze si ale

---

²⁰ Obrat doslova znamená „Cchaoův šíp zasáhne (nakonec samotného) Cchaa Cchaa“. Řčení odkazuje na čínského vojevůdce jménem Cchao Cchao, který byl známý svými intrikami.

²¹ doslovný význam: „Na sních padá (navíc) jinovatka.“

²² Lze uvést *Ilustrovanou frazeologii* (1971) od Josefa Lady.

²³ Zejména děti mají problém určit pravý význam idiomů, protože spojení chápou doslovně.

povšimnout, že vzhledem k cizincům učícím se korejský nebo český jazyk je význam frazémů a idiomů vnímán jinak. V případě korejského jazyka je na frazémy a idiomy pohlíženo jako natolik důležitou součástí jazyka, že se často objevují v učebnicích korejštiny pro cizince²⁴ a jejich znalost je navíc pravidelně testována v testech jazykové úrovně korejštiny TOPIK²⁵. Zároveň existuje množství knih o korejských frazémeh, které jsou určeny přímo pro cizince²⁶. Naproti tomu v učebnicích českého jazyka se cizinci s frazémy a idiomy příliš nesetkají, a pokud ano, nebývá jejich význam vždy explicitně vysvětlen. V testech jazykové úrovně se téměř neobjevují (Blumenthalová, 2014, s.23–26, 50).

---

²⁴ Lekce nebo jejich části zaměřené přímo na frazémy a idiomy najdeme v cyklech učebnic *Söldä hangugö*, *Active Korean*, *Yonsei reading*, *TalkToMeInKorean*.

²⁵ *10 Korean Idioms To Remember*. Online. TOPIK Guide – The Complete Guide to Test of Proficiency in Korean. 2021. Dostupné z: <https://www.topikguide.com/10-korean-idioms-to-remember/>. [cit. 2024-02-25].

²⁶ Danielle O. Pyun – *500 Common Korean Idioms* (2017); Jeyseon Lee a Youseon Lee – *Essential Korean Idioms: 300 Idioms to upgrade your Korean* (2017); TalkToMeInKorean – *Everyday Korean Idiomatic Expressions* (2015); Min Jin-young, Park So-young a Lee Jee-yoon – *1000 Key Korean Idioms and Proverbs* (2022)

2 Analýza frazémů

V této části práce se zaměřím na analýzu frazémů a idiomů v korejském a českém jazyce. Analýza bude rozdělena na části podle slov, které jsou ve frazémech obsaženy: *kcho* „nos“, *nun* „oko“, *kü* „ucho“, *ip* „ústa“, přičemž v každé části bude uvedeno několik tematických oblastí (např. sebevědomí, emoce, zájem)²⁷, ke kterým se části obličej vztahují. U každé z těchto tematických oblastí budou uvedeny klíčové²⁸ korejské frazémy, při jejichž výběru jsem se soustředila převážně na to, aby se jednalo o fráze v současné době používané²⁹, a tedy takové, které by potenciálním čtenářům této práce, studentům korejštiny, mohly být nápomocné při rozšiřování slovní zásoby. Zároveň budou v každé tematické oblasti uvedeny české frazémy obsahující části obličej, které mají buď stejný význam jako korejský frazém (uvedeno kurzivou za korejským frazémem)³⁰, nebo je jejich uvedení klíčové pro analýzu (označeny zkratkou srov.), nebo není korejský frazém, se kterým by přímo souvisely (uvedeny samostatně).

Všechny korejské frazémy jsou vypsány z korejsky psaného frazeologického slovníku *Urimal kwanjongõ sadžõn* (2014), a k překladu byly navíc použity internetové slovníky *Urimalsãm* a *Neibõ sadžõn*. Frazeologický slovník rozřazuje jednotlivé fráze do tematických okruhů podle významu, nikoliv podle slov, které obsahují. Počítala jsem proto s možností, že některý z existujících frazémů nechtíc opomenu³¹. Abych se vyhnula vynechání významných frazémů nebo témat, kterých se mohou části obličej týkat, použila jsem pro kontrolu diplomovou práci *Han chung, sinčche kwalljõn kwanjongõ pigjo jõngu – õlgul puürõl chungsimũro* (2016), která srovnává korejské a čínské frazémy obsahující části obličej. Každý korejský frazém je napsán jak v *hangũlu*, tak v české vědecké transkripci³². V uvozovkách uveden jeho doslovný překlad, dále je jeho význam vysvětlen a, pokud existuje, je k němu přiřazen ekvivalentní český frazém. Pro lepší porozumění je ke každému korejskému frazému přiřazena také příkladová věta z korejského frazeologického slovníku³³.

České frazémy jsou vypsány z tematického frazeologického slovníku *Názvy částí lidského těla v české frazeologie a idiomatice* (2000) od Evy Mrhačové. Tento slovník, na rozdíl od korejského frazeologického slovníku, rozřazuje fráze podle slov, která obsahují, a mohla

²⁷ Při návržení tematických oblastí jsem využívala dělení podle korejského frazeologického slovníku. Ne vždy jsem se ho ale striktně držela.

²⁸ V poznámkách jsou uvedeny frazémy, které z kapacitních důvodů nebylo možné uvést v hlavním textu práce.

²⁹ Za zastaralé jsem považovala ty frazémy, které nebyly uvedeny v internetových slovnících.

³⁰ Pokud je možné k vysvětlení významu korejského frazému použít českou frázi, která neobsahuje část těla, bude taktéž uvedena v kurzivě.

³¹ K vyhledání frazémů jsem použila abecední rejstřík na konci slovníku. Byla jsem tak schopna zařadit pouze ty frazémy, kde je klíčové slovo na začátku fráze.

³² Řada frazémů v korejštině existuje v různých variantách (činný i trpný rod, opomenutí partikulí značících větný člen...). Z kapacitních důvodů uvádím jen tu variantu, která je použita v příkladové větě.

³³ Některé příkladové věty jsem pro potřeby této práce zkrátila nebo upravila.

jsem si proto být jistá, že neopomenu žádné podstatné fráze. Zároveň ale slovník nezařazuje fráze do tematických oblastí podle významu. Ostatní frazémy, které jsou uvedeny k vysvětlení významů korejských frazémů, ale neobsahují části obličeje, jsou vybrány z prvních 4 dílů *Slovníku české frazeologie* (2009) od Františka Čermáka. U českých frazémů je uvedeno pouze znění frazému a jeho význam. Z kapacitních důvodů nejsou uvedeny příkladové věty.

Na začátku analýzy každé části obličeje je přehledná tabulka, ve které je uvedeno, kolik frazémů obsahujících dané slovo bylo uvedeno ve frazeologických slovnících a kolik bylo použito v analýze. Dále jsou v tabulce uvedena klíčová a související slova obsažena ve zkoumaných frazémech.

2.1 Nos

	Korejské frazémy	České frazémy
Počet frazémů ve slovníku	56	47
Počet frazémů v analýze ³⁴	23	25
Slova obsažena ve frazémech (klíčová slova a slova související)	<i>kcho</i> „nos“; <i>kchokkūt</i> „špička nosu“; <i>kchonnal</i> , <i>kchohōri</i> , <i>kchottūng</i> „hřbet nosu“; <i>kchottä</i> „kořen nosu“; <i>kchoppägi</i> „frňák“; <i>kchotpanggū</i> „odfrknutí“; <i>kchousūm</i> „ucechtnutí“; <i>kchonnorä</i> „broukání“; <i>kchopchi</i> „krev z nosu“	nos; frňák; rypák

2.1.1 Vzdálenost a velikost

Nos je v korejských frazémech měřítkem fyzické (a) i obrazné vzdálenosti, která se týká blízkosti v mezilidských vztazích (b) nebo blízké budoucnosti (c). Zároveň je v korejštině nos vnímán jako malá část těla (d), která je ale zároveň viditelná (e), a skrze kterou může někdo nad jedincem získat moc (f).

(a) 코 아래 입 *kcho arä ip* – „ústa pod nosem“; velmi krátká vzdálenost; *coby kamenem dohodil*

우리 집과 철수네는 코 아래 입이니까 내가 전해 줄게.

Uri čipkwa čchōlsunenūn kcho arä ibinikka näga čōnhä čulke.

³⁴ Z českých frazémů jsou započítány všechny frazémy obsahující klíčová slova, včetně těch, které byly použity pro vysvětlení významu korejských frazémů. Nejsou započítány žádné frazémy v poznámkách pod čarou. Tak je tomu v celé práci.

Můj dům je od domu Čchölsua coby kamenem dohodil (jako ústa pod nosem), takže mu to vyřídím.

srov. mít něco u nosu/pod nosem – mít něco blízko

- (b) 코를 맞대다 *kchorül mattäda* – „dotýkat se nosem“; být si blízcí

코를 맞대고 같이 지내는 처지에 그런 일을 가지고 다투면 어떻게 되니?

Kchorül mattägo kačchi činänün čchödžie kūrön irül kadžigo tatchumjön öttökche tōni?

Jak to, že se hádáte? Vždyť jste si tak blízcí (že se nosy dotýkáte).

- (c) 코앞도 보지 못하다 *kchoapto podži motchada* – „nevidět si ani před nos“; neumět předpovědět ani hodně blízkou budoucnost

젊은 혈기로 코앞도 보지 못하고 성급하게 판단해 버리는 수가 있다.

Čölmün hjölgiro kchoapto podži motchago sönggüphage pchandanhä pörinün suga itta.

Když jsme mladí a nemáme ještě odhad (nevidíme si ani před nos), učiníme občas uspěchaný úsudek.

srov. nevidět si ani na špičku nosu – pyšný, nafoukaný, omezený

- (d) 코 묻은 돈 *kcho mudün ton* – „peníze na zakrytí nosu“; dětské kapesné, drobné peníze

초등학교 근처에서 가게를 하며 코 묻은 돈 벌어 살고 있어요.

Čchodünghakkjo künčchöesö kagerül hamjō kcho mudün ton pörō salgo issōjo.

Žije z drobných (peněz na zakrytí nosu), které si vydělá v obchůdku u základní školy.

- (e) 코끝도 못 보다 *kchokkütto mot poda* – „nevidět ani (něčí) špičku nosu“; nebýt k nalezení, schovávat se

철수를 지난 나흘 동안 코끝도 못 봤다.

Čchölsurül činan nahül tongan kchokkütto mot pwatta.

Za poslední 4 dny nebyl Čchölsu vůbec k nalezení (neviděl jsem ani špičku jeho nosu).

srov. nevystrčit (ani) nos (ze dveří) – vůbec nevycházet z domu

- (f) 코가 께이다 *kchoga kkweida* – „mít propíchnutý nos“; někdo využije naší slabosti tak, že už není možné utéct; být *chycen do spárů*

그런 사기꾼들에게 코가 한번 께이고 나면 헤어내기 힘들다.

Kürön sagikkundürege kchoga hanbön kkweigo namjön heönagi himdülda.

Jakmile tě takoví podvodníci jednou chytí (za nos), je těžké se z jejich spárů dostat.

srov. *vodit někoho za nos* – klamat někoho, informovat jej nepravdivě

V češtině frazémy obsahující slovo „nos“ souvisí s těsnou vzdáleností fyzickou (g) i obraznou (h). Podobně jako v korejštině je nos částí těla, která je viditelná, dokonce samozřejmá (i), a navíc funguje jako ukazatel pocitů člověka (j).

- (g) *před nosem někomu ujet/zabouchnout/zavřít* – těsně
(h) *strkat někomu něco až pod nos* – připravit něco pro někoho do nejmenších detailů
(i) *zapřít/prohrát/vyčíst/závidět nos mezi očima* – úplně vše zapřít/prohrát/vyčíst/závidět
(j) *mít to napsané na nose* – na první pohled být na někom všechno znát³⁵

Souvislost mezi nosem a vzdáleností lze vysvětlit vystouplým tvarem nosu a jeho umístěním uprostřed obličeje. Nos je tak viditelný i z profilu a je těžké jej (nebo to, co vyjadřuje) skrýt.

2.1.2 Sebevědomí a úspěch

V korejštině značí velikost a vystouplost nosu sebevědomí (a), hrdost či pýchu (b), ztrátu sebevědomí (c) i chlubitost jedince (d).

- (a) 콧대가 세다 *kchottäga seda* – „mít silný, vysoký nos“; být sebevědomý a asertivní, hodně si věřit; být *hubatý*

그렇게 콧대가 센 여자가 우리 집 며느리로 들어오면 싸울 일 많아 좋겠다.

Kürökche kchottäga sen jödžaga uri čip mjönüriro tūröomjön ssaul il mana čokchetta.

---

³⁵ Souvisí s frazémem *vidět někomu něco na nose* – v důsledku zkušenosti vytušit podle výrazu v tváři, co si kdo myslí, zda mluví pravdu nebo něco tají. Slovo „nos“ bývá nahrazeno slovy „obličej, tvář, oči“.

Kdyby se k nám tak hubatá žena (s tak silným nosem) přivdala jako snacha, to by bylo úžasné. Měli bychom se o čem hádat!

- (b) 코가 우뚝해지다 *kchoga uttukchädzida* – „nos se stává vystouplým“; povyšovat se; narůst hřebínek

그는 왕의 인정을 받으면서부터 코가 우뚝해져 안하무인으로 행동하기 시작했다.

Künün wangüi indžöngül padümjösöbutchö kchoga uttukchädžö anhamuinüro hängdonghagi sidžakchätta.

Od té doby, co se mu dostalo uznání od krále, mu narostl hřebínek (nos) a chová se povýšeně.

srov. *chodit s nosem nahoru* – chovat se povýšeně, pyšně

- (c) 코가 납작해지다 – *kchoga napčakchädzida* – „nos se zplacatí“; pocit studu a ponížení po prohře nebo neúspěchu; srazit hřebínek

이번 일등 해서, 그의 코를 납작해지게 해 주고 싶어.

Ibön iltüng häsö, küüi kchorül napčakchädžige hä čugo sipchö.

Tentokrát bych chtěl vyhrát a srazit mu hřebínek (nos).

srov. *odejít s dlouhým nosem* – odejít zklamaně, se špatným výsledkem, někde nebo u někoho neuspět

- (d) 코에 걸다 *kchoe kölda* – „pověsit na nos“; chvástat se, vytahovat se

그들은 자신들의 과거를 부끄러워하기는커녕 도도히 그들의 행적 코에 걸고 다녔다.

Küdürün časindürüi kwagörül pukküröwöhaginümkchönjöng todohi küdürüi hängdžök kchoe kölgo tanjötta.

Nejenže se za svou minulost nestydí, ale ještě se jí chlubí (chodí s ní pověšenou na nose).

Spojitost mezi nosem a sebevědomím lze nalézt i v českých frazémeh. Na rozdíl od korejštiny ale nos neroste, nýbrž se mění, kam nos směřuje, tedy orientace nahoru (e), (srov. (b)) a dolů (f), případně se prodlužuje (srov. (c))

- (e) *odejít se zdviženým nosem* – pyšně a uraženě odejít
 (f) *svěsit nos* – být uražený, na nikoho nemluvit

V korejštině jsou chyby, neúspěch či stud spojeny s poraněním nosu nebo jeho odstraněním³⁶. Někdy může neúspěch zapříčinit právě nos (g), (h).

- (g) 코 빠뜨리다³⁷ *kcho ppattŭrida* – „strčit do něčeho nos“; zničit, zkažit

다 된 일에 코 빠뜨리지 말고 처음부터 다시 챙겨 보게나.

Ta tön ire kcho ppattŭridži malgo čchöŭmbutchö tasi čchänggjø pogena.

Nenimrej se (nosem) v záležitosti, která už je uzavřená, abys ji nepokazil. Radši to zkus znovu od začátku.

srov. *strkat do něčeho nos* – plést se do cizích věcí/záležitostí jiných

- (h) 코를 풀다 *kchorŭl pchulda* – „vysmrkat se“; vyrušit a něco (tím) pokazit/zkažit; *podělat (se)*³⁸

잘 되는 일에는 항상 코를 푸는 사람이 나타나기 마련이다.

Čal tönŭn irenŭn hangsang kchorŭl pchunŭn sarami natchanagi marjŏnida.

Když se něco daří, vždycky se objeví někdo, kdo to pokazí.

V češtině značí dotek nosu pochybení (i), (j), neúspěch (k), rozpaky (l), výčitku (m) nebo předání odpovědnosti (n).

- (i) *chytit se/potáhnout se za nos* – uvědomit si svou chybu a zastydět se
 (j) *dostat po nose* – být zastaven ve svém chybném konání³⁹
 (k) *utřít (někomu) nos* – nepochodit; dát někomu co proto
 (l) *poškrábat se na nose* – gesto značící rozpaky nebo nerozhodnost

³⁶ Frazémy, kde dochází k odstranění (části) nosu jsou již zastaralé a uvádím je jen pro zajímavost: 콧대가 꺾이다 *kchottäga kkökkida* – „špička nosu se zlomí“, nemoci dělat to, čím jsme se chlubili; 코가 떼이다/코를 떼다 *kchoga tteida /kchorŭl tteda* – „sundat (si) nos“; cítit se zahanbeně a trapně, dostat vynadáno.

³⁷ Tento frazém vychází z přísloví 다 된 밥에 코 빠뜨린다 *ta tön pabe kcho ppattŭrinda* – „Strčit nos do uvařené rýže/jidla“.

³⁸ V korejštině něco dokáže pokazit rýma, zatímco v češtině výkaly, v obou případech se však jedná o nečistou tělesnou tekutinu.

³⁹ také *dostat přes prsty*

- (m) *otloukat někomu něco o nos* – stále někomu připomínat, vyčítat dřívější prohřešek
- (n) *pověsit někomu něco na nos* – svalit na někoho odpovědnost; pověřit někoho nějakým nelehkým úkolem

Většina frazémů z tohoto tematického okruhu pravděpodobně vznikla na základě lidové znalosti řeči těla: hrdé zvednutí hlavy (brady, nosu) jako následek úspěchu, a naopak sklonění hlavy a snaha schovat se v případě neúspěchu. Není jasné, proč v případě korejštiny nos roste (vystupuje a zase se zplošťuje), zatímco v češtině se jen mění směřování špičky nosu. Snímání nosu (nebo jeho části) jako následek neúspěchu nebo pochybení lze v korejštině považovat za odkaz na historický způsob trestání zločinců v Číně (Karlsson, 2013, s.21). V češtině je možné obdobně brát úder do nosu (potažmo přes prsty) jako tradiční způsob trestu.

2.1.3 Názor

Nos slouží v korejštině k vyjádření názoru (a) a vkusu (b). České frazémy obsahující slovo nos navíc vyjadřují (ne)spokojenost (c), (d).

- (a) *코웃음을 치다 kchousŭmŭl čchida* – „smát se nosem“; uchechtnout se, vysmát se

나의 말에 엄마는 별거 아니라는 듯 코웃음을 쳤다.

Naŭi mare ōmmanŭn pjŏlgŏ aniranŭn tŭt kchousŭmŭl čchŏtta.

Máma se mým slovům vysmála, jako kdyby o nic nešlo.

- (b) *코가 높다 kchoga nopta* – „mít nos vysoko“; být vybíravý

그 여자는 어찌나 코가 높은지 비위 맞추기가 무척 힘들다.

Kŭ jŏdžanŭn ōččina kchoga nopchŭndži piŭ maččchugiga mučchŏk himdŭlda.

Ta žena je tak vybíravá, že udělat jí něco po chutí je nesmírně těžké.

srov. *ohrnovat nos* – dívat se na něco/někoho přezíravě, pohrdlivě, spatra⁴⁰

- (c) *nejde mu to pod nos* – nelíbí se mu to
- (d) *bručet si pod nos* – mluvit potichu, nezřetelně; tiše projevovat nesouhlas, reptat

⁴⁰ *krčit nos nad něčím* – vyjadřovat odpor k něčemu

Stejně jako v předchozím oddíle (2.1.2) je možné přisoudit původ výše zmíněných frazémů mimice a jejímu porozumění (např. téměř instinktivní ohrnutí nosu, když člověk ucítí nepříjemný zápach).

2.1.4 Schopnosti a zkušenosti

V korejštině nos ukazuje, jak schopný je jedinec (a) či kolik má životních zkušeností (b).

- (a) 코 값을 하다⁴¹ *kcho kapsül hada* – „dosahovat ceny nosu“; naplňovat svoji roli, plnit svoje povinnosti

얼마나 변변치 못하면 코 값도 못한다고 집에서 쫓겨났겠어?

Ŏlmana pjŏnbjŏnčchi motchamjŏn kcho kaptŏ motchandago čibesŏ ččotkjŏnatkessŏ?

Copak bych ho měl vyhodit z domu, když je tak směšný a neschopný?

- (b) 코를 흘리다 *kchorül hüllida* – „téct z nosu“; nezkušený nebo mladý; mít ještě chmýří pod nosem

아직 코나 흘리는 나이에 무슨 여자를 사귄다고 야단이야.

Adžik khona hüllinün naie musün jŏdžarül sagwündago jadanija.

Ještě mu teče mléko po bradě (teče z nosu), takže když si najde nějakou přítelkyni, je z toho povyk.

V češtině navíc nos přímo souvisí s intuicí (c).

- (c) mít na něco (dobrý) nos – mít velmi dobrou intuici, odhad⁴²

Jak čeština, tak korejština užívají rysy spojované s dětmi a mládeží (jemné chloupky pod nosem, hlen vytékající z nosu) k vyjádření nízkého věku jedince, anebo nedostatku jeho zkušeností. Je zajímavé, že korejské frazémy obsahující slovo „nos“ nezohledňují s nosem přímo související smysl – čich. Čeština naproti tomu slovem „nos“ čich přímo nahrazuje a tento smysl v přeneseném významu používá pro označení intuice nebo odhadu⁴³. Na druhou stranu

---

⁴¹ Podle definice ve frazeologickém slovníku znamená tento frazém také „chovat se mužně“. Spojitost mezi nosem a mužností nalezneme v českém *podle nosa poznáš kosa* – žertovná implikace souvislosti mezi velikostí nosu a mužským pohlavím orgánem.

⁴² mít něco v nose – mít určité tušení

⁴³ V korejštině s intuicí souvisí zrak, pohled a oči, konkrétně slovo *nunčchi* – viz. 2.2.2.

je dobré podotknout, že schopnost odhadovat blízkou budoucnost je v korejštině dávána do souvislosti právě s nosem (2.1.1 (e)).

2.1.5 Emoce

V korejštině je nos centrem dojetí (a), smutku (b), dobré nálady (c) a sarkasmu (d). V češtině s nosem souvisí hlavně odpor či nespokojenost (viz. 2.1.3).

- (a) 코끝이 찡하다 *kchokkŭčchi ččinghada* – „mravenčení, pálení, brnění v nose“; dojetí
고향 사람들의 환대에 코끝이 찡해 왔다.

*Kohjang saramdŭrŭi hwandäe kchokkŭčchi ččinghä watta.*⁴⁴

Dojala ho (pálilo ho v nose) pohostinnost lidí z rodného města.

- (b) 코를 훌쩍거리다 *kchorŭl hulččökkörida* – „popotahovat“; plakat

그는 그간 속상한 일이 많았는지 말을 꺼내기가 무섭게 코를 훌쩍거렸다.

Kŭnŭn kügan soksanghan iri manannŭndži marŭl kkönägiga musöpke kchorŭl hulččökkörjötta.

Musel být z něčeho moc smutný, protože plakal (popotahoval) tak, že jsem se na něj bál promluvit.

- (c) 콧노래가 나오다 *kchonnoräga naoda* – „broukat si“; mít dobrou náladu (protože se něco povedlo)

콧노래가 나오는 것을 보니 일이 잘 풀리는 모양이다.

Kchonnoräga naonŭm kösŭl poni iri čal pchullinŭn mojangida.

Soudě podle toho, jak si brouká, se ten problém asi vyřešil.

- (d) 콧방귀를 꺾다 *khotpanggŭrŭl kküida* – „frknout si“; sarkasticky reagovat, shledat absurdním, vysmát se

내가 처음 농사를 짓는다고 나섰을 때 마을 사람들은 콧방귀를 꺾었다.

Näga čchöŭm nongsarŭl činnŭndago nasössŭl ttä maŭl saramdŭrŭn khotpanggŭrŭl kküötta.

---

⁴⁴ Mezi další verze tohoto frazému patří také „mravenčení, pálení, brnění v různých částech nosu nebo v srdci“.

Když jsem poprvé oznámil, že se chci zabývat zemědělstvím, lidé z vesnice se mi vysmáli.⁴⁵

Zatímco v češtině je nos spojován téměř výhradně s negativním rozpoložením (stud, nespokojenost, odpor), v korejštině má nos spojení i s dobrou náladou a dokonce smíchem (to dokazuje už existence slova *kchousŭm*, tedy „smích nosem“).

2.1.6 Motivace a soustředění

V korejštině nos souvisí s motivací a energií vykonávat nějakou aktivitu a s ní spojeným soustředěním (a), (b). V češtině takové frazémy nenajdeme.

- (a) 코를 막다 *kchorŭl pakta* – „zatlouct nos“; zcela se soustředit jen na jednu věc

다른 데 눈 돌리지 않고 코를 막고 공부하다 보면 좋은 날도 있을 거야.

Tarŭn te nun tollidži ankcho kchorŭl pakko kongbuhada pomjŏn čoŭn naldo isŭl kŏja.

Pokud se pořádně soustředíš na učení (zatlučeš nos do učení) a nebudeš se zbývat ničím jiným, jednou se ti to vyplatí.

srov. *praštilo ho to do nosu* – ucítil silný zápach

- (b) 코가 빠지다 *kchoga ppadžida* – „upadnout nos“; kvůli neúspěchu nemít sílu, motivaci

시험에 떨어진 철수는 코가 빠져 방에서 나오질 않는다.

Sihŏme ttŏrŏdžin Čchŏlsunŭn kchoga ppadžŏ pangesŏ naodžil annŭnda.

Čchŏlsu nezvládl zkoušku a je z toho tak špatný (upadl mu nos), že ani nevyhlédá z pokoje.

2.1.7 Jídlo a pití

Jak v korejštině, tak v češtině existují frazémy spojené s konzumací jídla a pití (a), (b).

- (a) 코가 삐뚤어지다 *kchoga ppitturŏdžida* – „zkřivit se nos“; hodně se opít; *zpít se pod obraz*

어제는 고교 동창들과 함께 코가 삐뚤어지도록 술을 마셨다.

Ŏdženŭn kogjo tongčhangdŭlgwa hamkke kchoga ppitturŏdžidorok surŭl masjŏtta.

---

⁴⁵ srov. 콧방귀도 안 나오다 *khotpanggŭdo an naoda* – „ani si nefrknout“; nemít slov

Včera jsme se se spolužáky zpili pod obraz.

(b) *dávat si do nosu* – dopřávat si dobrého jídla a pití

Vznik frazémů této oblasti může souviset s tím, že při konzumaci jídla a pití někdy dochází k ušpinění nosu. Zkřivení nosu alkoholem může zase souviset s mimikou nebo postupnou změnou rysů v tváři opilce.

2.1.8 Závěr

Z analýzy je zřejmé, že významy, které jsou přisuzovány nosu v korejském a českém jazyce, se až na jemné nuance shodují. Nos je díky svému umístění na obličejí a vystouplému tvaru používán jako měřítko nejrůznějších vzdáleností. V korejštině jeho velikost měří jedincovo sebevědomí, přičemž při růstu sebevědomí se zvětšuje i samotný nos. V češtině je míra sebevědomí vyjádřena naopak pohybem či prodloužením nosu. Taktéž může být pohybem nosu vyjádřen jedincův názor nebo smýšlení. Za vznikem takových frazémů patrně stojí lidová znalost mimiky. Zajímavým výsledkem analýzy je, že zatímco v češtině je nos (čich) spojen s intuicí, v korejštině je spojen spíše s motivací jedince a schopností soustředit se. Nos je jak v korejštině, tak v češtině spojován s mužností, a také je centrem různých emocí (v češtině převážně emocí negativních, v korejštině je s ním spojován také smích, a tím pádem do jisté míry i humor, konkrétně sarkasmus). Celkově mají frazémy obsahující slovo „nos“ v obou jazycích spíše negativní konotaci.

2.2 Oči

	Korejské frazémy	České frazémy
Počet frazémů ve slovníku	160	138
Počet frazémů v analýze	37	39
Slova obsažena ve frazémech (klíčová slova a slova související)	<i>nun</i> „oko; oči“; <i>nunal</i> „oční bulvy“; <i>nunmul</i> „slzy“; <i>nunčchi</i> „pohled, intuice“; <i>nundodžang</i> „dojem“; <i>nunčchong</i> „zlostný pohled“	oko; oči; kukadla; kukuč; zrak

2.2.1 Měřítko

Zatímco nos se v korejských frazémech vyskytuje jako měřítko vzdálenosti, oči symbolizují plynutí času. Najdeme frazémy popisující krátký (a), dlouhý (b) či opakovaný časový úsek (c). Vidět něco před očima znamená blízkost časovou i fyzickou (d). V češtině navíc oko znamená jistou nepřesnost (e), a proto, když je něco okem viditelné, musí to být fyzicky blízko (f).

- (a) 눈 깜짝할 사이 *nun kkamččakchal sai* – „zatímco oko mrkne“; krátký čas; *okamžik*
그 짧은 걸 눈 깜짝할 사이에 먹어 치우다니!

Kũ manũn kõl nun kkamččakchal saie mǒgǒ čchiudani!

Sníst toho tolik za takovou chvilku (okamžik)!

- (b) 눈이 빠지게 기다리다 *nuni ppadžige kidarida* – „čekat, dokud nevypadnou oči“;
zoufale dlouho čekat

눈이 빠지게 그 여자를 기다렸지만, 그 여자는 결국 나타나지 않았다.

Nuni ppadžige kũ jǒdžarũl kidarjǒčiman, kũ jǒdžanũn kjǒlguk natchanadži anatta.

Čekal jsem na tu ženu dlouho (div mi oči nevypadly), ale ona se nakonec neobjevila.

srov. *div oči nevypadnou* – zvědavě na někoho civět

- (c) 눈만 뜨면 *nunman ttũmjǒn*– „jen, co otevře oči“; vždy

그저 눈만 뜨면 먹을 생각만 하는구나.

Kũdžǒ nunman ttũmjǒn mǒgũl sǎnggangman hanũnguna.

On pořád (jen co otevře oči) myslí jen na jídlo.

- (d) 눈앞에 보이다 *nunapche poida* – „být vidět před očima“; být na dosah

금메달을 눈앞에 보이고 물러서야 한다는 사실이 너무나 안타까웠다.

Kũmmedarũl nunapche poigo mullǒsǒja handanǒn sasiri nǒmuna antchakkawǒtta.

Bylo velmi politováníhodné, když měl zlatou medaili na dosah (před očima), ale musel se stáhnout.

srov. *kam (až/jen) oko dohlédne* – o něčem, co je vidět po celém obzoru

- (e) *od oka (nakreslit, ustříhnout)* – přibližně, pouhým odhadem

- (f) *být pouhým okem viditelný/rozeznatelný* – být snadno rozpoznatelný na velkou vzdálenost i bez přístroje

Další korejské frazémy obsahující slovo „oči“ značí míru krásy či třeptu (h) a dokonce i rozkošnosti či lásky k někomu (g). Zároveň může umytí očí symbolizovat snahu vidět něco jinak či něco nalézt (i)

- (g) 눈이 부시다 *nuni pusida*– „oči zaslepující“; velmi krásný, náramný, oslnivě krásný;
lesknout se, až oči přecházejí

그녀의 모습은 항상 눈이 부시다.

Kŭnjŏŭi mosŭbŭn hangsang nuni pusida.

Ona je vždy oslnivě krásná.

- (h) 눈에 넣어도 아프지 않다 *nune nŏŏdo apchŭdži antcha*– „nebolí to, ani když se (to)
dá do očí“; velmi roztomilý, rozkošný

늘그막에 얻은 아들이라 눈에 넣어도 아프지 않다.

Nŭlgŭmage ŏdŭn adŭrira nune nŏŏdo apchŭdži antcha.

Protože se jí syn narodil, když už byla postarší, připadal jí moc rozkošný (ani kdyby jí ho do oka dali, nebolelo by jí to).

- (i) 눈을 찧고 보아도 *nunŭl ssitko poado* – „i když si umyje oči a podívá se“; přestože
něco opakovaně zkontroluje, ať hledá sebevíc

아무리 눈을 찧고 보아도 시계는 틀림없는 두 시 이십 분이였다.

Amuri nunŭl ssitko poado sigenŭn tchŭllimomnŭn tu si isip puniŏtta.

Ať jsem ciferník kontrolovala kolikrát jsem chtěla, zcela jistě byly dvě hodiny dvacet minut.

V českých frazémech je oko (podobně jako nos) považováno za sice malou, ale velmi důležitou část lidského těla (j)

- (j) *střežit něco/někoho jako oko v hlavě* – opatrovat nebo střežit něco/někoho jako největší poklad⁴⁶

Oči a oční kontakt v češtině navíc značí přímost (l) či podobnost (m)

- (l) *podívat se pravdě do očí* – přijmout i nepříjemnou skutečnost, smířit se s ní; přiznat skutečný stav věcí

- (m) *jako by někomu z oka vypadl* – je někomu velmi podobný

---

46 již v Bibli: „Našel ho v zemi divokých pouští, v pustotě kvílících pustin, zahrnul ho svou péčí, chránil ho jako zřítelnici oka.“ (Deuteronomium 32:10)

2.2.2 Vnímavost, pozornost, porozumění

Oči jsou smyslovým orgánem zraku, a proto se přirozeně vyskytují v českých frazémech, které značí, že jedinec něco nebo někoho (ne)vidí (a), (b). V přeneseném významu v korejštině i v češtině oči či pohled znamenají také dohled (c), pozornost, kterou něčemu nebo někomu (ne)věnujeme (d), (e), (f) (g).

- (a) *bloudit očima po něčem* – těkat pohledem sem a tam
- (b) *ani koutkem oka nezahlednout* – vůbec nevidět, nespátřit
- (c) 눈에서 벗어나다 *nunesŏ pŏsonada* – „dostat/vymanit se z očí“; osvobodit ze z vězení nebo dohledu

철없던 시절에는 아버지의 눈에서 벗어날 수 있다면 어디라도 좋았다.

Čŏrŏptŏn sidžŏrenŏn abodžiŏi nunesŏ pŏsonal su ittamjŏn ŏdirado čoatta.

V dětství se mi líbilo kdekoliv, pokud to znamenalo, že jsem utekl z otcova dohledu.

srov. *ztratit se z očí* – zničehonic zmizet beze stopy

- (d) 눈을 피하다 *nunŏl pchihada* – „vyhýbat se očím“; skrývat se

일부러 사람 눈을 피하면 오해만 더 생길 겁니다.

Ilburŏ saram nunŏl pchihamjŏn ohäman tŏ sängil kŏmnida.

Pokud se budeš naschvál skrývat (vyhýbat se očím), jen to vyvolá větší nedorozumění.

srov. *bát se/netroufat si přijít někomu na oči* – neodvažovat se k někomu přiblížit (zejména jako důsledek nějakého provinění)

- (e) 눈이 많다 *nuni mantcha* – „hodně očí“; hodně lidí se dívá, dává pozor

눈이 이렇게 많은 곳에 어떻게 그럴 일을 할 수 있었을까?

Nuni irŏkche manŏn kose ottŏkche kŏrŏl irŏl hal su issŏssŏlkka?

Jak mohl něco takového udělat v místě, kde se tolik lidí dívá (kde je tolik očí)?

- (f) 눈을 끌다 *nunŏl kkŏlda* – „přitahovat oči“; přitahovat pozornost“

그는 무대 위의 배우처럼 사람들의 눈을 끌었다.

Kŏnŏn mudä ŏŏi päučchŏrŏm saramdŏrŏi nunŏl kkŏrŏtta.

Přitahoval pozornost (oči) lidí jako herec na pódiu.

- (g) 한눈팔다 *hannunpchalda* – „prodat oko, které se dívá jinam“; soustředit svou mysl na něco jiného

당분간은 한눈팔지 말고 공부만 해.

Tangbunganün hannunpchaldzi malgo kongbuman hä.

Prozatím nehleď na nic jiného a jen se uč.

Oči nalezneme i ve frazémeh, které popisují, zda jedinec o něčem (ne)ví (h), jak něčemu rozumí (i), a jestli dokáže situace správně posoudit (j), (k). V korejštině navíc pohled (*nunčchi*) značí přímo schopnost odhadnout sociální situaci jen za základě pohledu. (l).

- (h) 눈을 딱 감다 *nunül ttak kamta* – „pevně zavřít oči“; předstírat nevědomost; *zavírat před něčím oči*

젊은 사람들이 맘에 안 드는 것을 해도, 눈을 딱 감고 모르는 척하는 것이 상책이야.

Čölmün saramdüri mame an tünün kösül hädo, nunül ttak kamko morünün čchökchanün kösi sangčchägija.

Když mladí lidé dělají něco, co se nám nelíbí, je nejlepší (zavřít oči a) dělat, že o tom nevíme.

- (i) 눈이 밝다 *nuni pakta* – „mít jasné oči“; velmi dobře něčemu rozumět

계산에는 눈이 밝은 사람이 말을 배우는 데는 왜 그렇게 더딘지 알 수가 없다.

Kjesanenün nuni palgün sarami marül päunün tenün wä kürökche tōdindži al suga ōpta.

Nedokážu říct, proč je někdo, komu jdou počty (má jasné oči), tak pomalý v učení jazyků.

- (j) 눈이 빠다 *nuni ppida* – „bolavé, nemocné, poraněné oči“; neschopnost něco správně posoudit

눈이 빠었니? 그런 남자를 남편감으로 고르게?

Nuni ppiōnni? Kürōn namdžarül nampchjōngamūro korūge?

Máš něco s očima? Chceš si vzít za manžela takového muže?

srov. *kam jsi dal oči* – špatně jsi volil (zpravidla jde o volbu partnerky)

- (k) 눈이 어둡다 *nuni ōdupta* – „mít tmavé oči“; kvůli něčemu nedokázat správně posoudit situaci; *mít oči zaslepené láskou/nenávistí*

돈에 눈이 어두워 친구를 배신한단 말이냐?

Tone nuni ōduwŏ čingurŭl päsinhandan marinja?

Říkáš, že zradil svého kamaráda, protože byl zaslepen penězi?

- (l) 눈치가 빠르다 *nunčhiga pparŭda* – „mít rychlý pohled“; mít dobrou intuici, být empatický, rychle chápat sociální situace⁴⁷

그 녀석 눈치가 빨라 어디 가서 굶어 죽지는 안을 것이다.

Kŭ njŏsŏk nunčhiga ppalla ōdi kasŏ kulmŏ čukčiniŭn anŭl kŏsida.

Ten muž je všímavý (má rychlý pohled), takže si poradí, ať půjde kamkoliv, (neumře hlady).

2.2.3 Komunikace a emoce

Pohled a oči v českých frazémech často slouží jako nástroje ke komunikaci (a), (b). Navíc lze podle očí poznat, co jedinec cítí (c) nebo chce (d). V korejštině může oční kontakt znamenat vzdor (e).

- (a) *zahledět se někomu hluboko do očí* – pohledem dávat najevo nějaký svůj cit⁴⁸
- (b) *mít v očích (otázku/prosbu)* – pohledem něco naznačovat
- (c) *vidět někomu něco na očích* – z důsledku zkušeností vytušit nebo rozpoznat z výrazu očí/tváře, co si kdo myslí, zda mluví pravdu a zda něco tají
- (d) *dělat, co někomu na očích vidí* – splnit někomu každé přání
- (e) 눈을 똑바로 뜨다 *nunŭl ttokparo ttŭda* – „otevřít oči dokořán, dívat se přímo“; neposlouchat, vzdorovat, chovat se nevhodně⁴⁹

⁴⁷ opačný význam: 눈치가 없다 *nunčhiga ōpta* – „nemít pohled“; nechápat dobře sociální situace

⁴⁸ Čeština má řadu frází, které vyjadřují komunikaci pohledem: *dělat na někoho zamilované oči, zablýskat očima, dělat na někoho psí oči, probodnout někoho očima, svlékat někoho očima.*

⁴⁹ V korejské kultuře je dle etikety neslušné dívat se staršímu přímo do očí. Viz EVASON, Nina. *Communication*. Online. Culturalatlas.sbs.com.au. 2016. Dostupné z: <https://culturalatlas.sbs.com.au/south-korean-culture/south-korean-culture-communication>. [cit. 2024-04-14].

요즘 젊은이들은 어른이 뭐라 하면 눈을 똑바로 뜨고 말대꾸부터 하더라고.

Jodžum čölmünidülrün öruni mwöra hamjön nunül ttokparo ttügo maldäkkubutchö hadōrago.

Všiml jsem si, že dnešní mladí si výtky od starších moc neberou (mají oči otevřené dokořán) a dokonce odmouvajjí.

Co se emocí týče, mohou oči a pohled vyjadřovat překvapení (f), nervozitu či rozpaky (g), smutek či dojetí (h), hněv (i), (j), odhodlání či chtíč (k), (l). Slzy (*nunmul*) jsou v korejštině považovány za znak citlivosti a empatie (m), zatímco v češtině se používá spíše slovo „srdce“.

(f) 눈이 나오다 *nuni naoda* – „oči vylezou“; hodně se divit či vylekat; *lézt oči z důlků*

눈이 나올 정도로 많은 음식을 차려 놓았다.

Nuni naol čöngdoro manün ūmsigül čcharjō noatta.

Připravil tolik jídla, až oči lezly z důlků.

(g) 눈 둘 곳을 모르다 *nun tul kosül morūda* – „nevědět, kam s očima“⁵⁰; cítit se trapně nebo nervózně

신입생 시절에는 여학생과 눈이라도 마주칠라치면 눈 둘 곳을 몰라 하며 얼굴이 벌겍게 되었다.

Sinipsäng sidžörenün jōhaksängkwa nunirado madžučhillačchimjōn nun tul kosül molla hamjō ōlguri pōlgōkche tōōtta.

V období začátku studia nevěděl, kam s očima, a červenal se, i když by měl se studentkami jen oční kontakt navázat.

srov. *klopit oči k zemi* – nachýlit hlavu dolů a dívat se do země (znamení ostychu, studu nebo zármutku)

(h) 눈물이 나다 *nunmuri nada* – „téct slzy“; rozesmutnit se nebo se dojmout k slzám⁵¹

어젯밤 그에 게서 눈물 나는 이야기를 들었다.

⁵⁰ identické znění jako český frazém: *nevědět, kam s očima* – z pocitu studu nebo trapnosti se odvracet, být v rozpacích, nedívat se na někoho přímo

⁵¹ 눈물이 앞을 가리다 *nunmuri apchül karida* – „slzy zakrývající předeek“; rozesmutnit se nebo se dojmout k slzám; srov. *přes slzy nevidět*

Ödžetpam küegesö nunmul nanün ijagirül tūröŧta.

Včera večer jsem od něj slyšel příběh, který mě dojal k slzám.

srov. *zůstat někomu jen oči pro pláč* – o někom, kdo špatně v životě dopadl, kdo utrpěl nějakou ztrátu

- (i) 눈알을 부라리다 *nunarül purarida* – „vyvalovat oční bulvy“; strašit někoho nebo se na někoho hněvat

능청을 떠는 수혁을 향해 눈알을 부라리자 녀석은 마지못해 이야기를 꺼냈다.

Nüngčchöngül ttönün suhjögül hjanghä nunarül puraridža njösögün madžimotchä ijagirül kkönätta.

Vykulil oči na Suhjoka, který se tvářil nevinně, a neochotně začal povídat.

srov. *(za)koulet očima* – pohyb očí, jehož cílem je postrašit, vyjádřit přísnost

- (j) 눈에서 불이나다 *nunesö puri nada* – „šlehat oheň z očí“; stupňující se hněv

그의 욕설을 듣는 순간 눈에서 불이 났다.

Küüi joksörül tünün sungan nunesö puri natta.

V momentě, kdy zaslechl sprosté slovo, se naštvál (oheň mu vyšlehl z očí).

srov. *šlehnout po někom očima* – krátce a ostře se na někoho podívat (na znamení nesouhlasu nebo nepřátelství)

- (k) 눈이 빛나다 *nuni pitnada* – „oči září“; něco ze zájmu nebo chamtivosti chtít

수업 시간에 눈이 빛나는 학생들을 보면 교사로서 뿌듯함을 느낀다.

Suöp sigane nuni pinnanün haksängdürül pomjön kjosarosö ppudütchamül nükkinda.

Jakožto profesor jsem pyšný, když vidím studenty, kteří se na mě se zájmem dívají (září jim oči).

- (l) 눈에 불을 켜다 *nune purül kchjöda* – „zapálit v očích oheň“; se zapálením pro něco

좋은 대학교에 들어가려고 눈에 불을 켜고 공부를 했다.

Čöün tähakkjoe tūrökarjogo nune purül kchjögo kongburül hätta.

Chtěl se dostat na dobrou vysokou školu, a tak se se zapálením (s ohněm v očích) pustil do učení.

- (m) 눈물이 없다 *nunmuri ǒpta* – „nemít slzy“; nebýt empatický, nesoucí; *nemít srdce*

그에게 기대하지 마라. 그는 눈물도 없는 인간이다.

Kűege kidāhadži mara. Kűnűn nunmuldo ǒmnűn inganida.

Od něj nic nečekej. Je to člověk, který nemá srdce (slzy).

srov. *(ani) okem nemrknout* – nedát najevo žádný cit, žádné pohnutí

Je pravděpodobné, že většina z frazémů v tomto tematickém okruhu pramení z řeči lidského těla (mimiky) a schopnosti vyjádřit své emoce pohybem, přivřením či otevřením očí.

2.2.4 Dovednosti a paměť

Oči jsou v češtině i v korejštině spojovány s dovednostmi či znalostmi jedince (a), pamětí (b), (c) a návyky (d).

- (a) 보는 눈이 있다 *ponűn nuni itta* – „mít hledící oko“; rozumět něčemu, dokázat něco řádně posoudit

그는 나름대로 여자 보는 눈이 있다고 자부한다.

Kűnűn narűmdāro jǒdža ponűn nuni ittago čabuhanda.

Chlubí se, že se v ženách vyzná nejlépe (má nejlepší hledící oko, co se žen týče).

srov. *mít dobré oko, mít něco v oku* – umět správně odhadnout nějakou míru nebo vzdálenost

- (b) 눈에 아른거리다 *nune arűnkǒrida* – „mihotat se v očích“; nezapomenout, vzpomenout si na; *vybavit se před očima*

그 노래를 들으면 그의 얼굴이 눈에 아른거리고 눈물이 난다.

Kű norārűl tűrűmjǒn kűűi ǒlguri nune arűnkǒrigo nunmuri nanda.

srov. *mít pořád něco před očima* – nemoci na něco zapomenout, stále na to vzpomínat; mít v živé paměti

- (c) *sejít někomu z očí* – být někým zapomenut

- (d) 눈에 익다 *nune ikta* – „být oku známý“; být na něco zvyklý, protože to několikrát viděl
눈에 익은 길이라 헤매지 않고 바로 올 수 있었어요.

Nune igũn kirira hemädži ankcho paro ol su issössõjo.

Tu ulici jsem znala, takže jsem nebloudila a mohla jsem přijít rovnou.

srov. *se zavázanýma očima někam trefit, něco najít* – vyznat se v určitém prostoru, najít spolehlivě cestu nebo určitou věc, místo apod. i poslepu

Spojitosť mezi očima a dovednostmi pravděpodobně souvisí s kvalitou zraku. S paměťí očí souvisí zřejmě proto, že asi 60 % obyvatelstva používá k přemýšlení a uchovávání vzpomínek obrazy a vizualizaci (Deza, 2009, s.637).

2.2.4 Vztah, vkus a dojem

Oči a pohled vyjadřují v korejských frazémeh jedincův pozitivní či negativní vztah a postoj k někomu nebo něčemu (a), (b), (c), dále jedincův vkus a nároky (c), a konečně i dojem.

- (a) 눈에 들다 *nune tũlda* – „vstoupit do oka“; získat něčí důvěru

우리 회사에서는 그의 눈에 들어야 인정을 받고 승진도 할 수 있어.

Uri hõsaesõnũn kũũi nune tũrõja indžõngũl patko sũngdžindo hal su issõ.

Aby se ti v naší firmě dostalo uznání a mohl jsi být i povýšen, musíš si nejdřív získat jeho důvěru.

srov. *padnout někomu do oka* – upoutat, zalíbit se

udělat si u někoho (dobré) oko – být někým výše postaveným oblíben, mít u něho privilegia

- (b) 눈에 거슬리다 *nune kõsũllida* – „být oku nepříjemný“; mít z nějaké činnosti nebo vzhledu nepříjemný pocit ⁵²

내 눈에 거슬리는 짓을 하는 사람은 용서하지 못한다.

Nã nune kõsũllinũn čisũl hanũn saramũn jongsõhadži motchanda.

---

⁵² související frazém 눈엣가시 *nunetkasi* – „trn v oku“; člověk, kterého tak nesnášíme, že je našemu oku nepříjemný; v češtině *být někomu trnem v oku* – o něčem, co je nám nepříjemné, nebo někom, koho nemůžeme vystát

Nedokážu odpustit člověku, co dělá věci, které jsou mi (mému oku) nepříjemné.

srov. *být jako pěst na oko* – o něčem, co se vůbec nehodí

(c) *klesnout/stoupnout v něčích očích* – ztratit/získat si něčí úctu nebo obdiv

(d) 눈이 높다 *nuni noptcha* – „mít oči vysoko“; být vybíravý, mít vysoké nároky⁵³

눈이 높은 손님 한 사람의 비난이 전체 손님의 칭찬보다 무서운 법이야.

Nuni nopchŭn sonnŭm han saramŭi pinani čŏnčche sonnŭmŭi čchingčchanboda musŏun pŏbija.

Kritika jednoho vybíravého zákazníka je strašidelnější než pochvaly všech ostatních zákazníků.

srov. *mít oči navrch hlavy* – něčemu se velice (někdy až naivně) divit

(e) 눈도장을 찍다 *nundodžangŭl ččikta* – „otisknout oční razítko“; upozornit na sebe

그는 주말 드라마에서 인상적인 연기를 선보여 시청자들에게 확실하게 눈도장을 찍었다.

Kŭnŭn čumal tŭramaesŏ insangčŏgin jŏngirŭl sŏnbojŏ sičchŏngdžadŭrege hwaksilhage nundodžangŭl ččigŏtta.

Upozornil na sebe diváky (otisknul oční razítko) svým nezapomenutelným stylem hraní ve víkendovém seriálu.

Spojitost mezi očima a vyjádřením názoru lze opět (jako v 2.2.3) přisoudit mimice.

2.2.5 Vědomí a život

V korejštině i v češtině souvisí oči s vědomím (a), únavou (b) či spánkem (c) a smrtí (d). V češtině souvisí také s mdlobami (e).

(a) 눈을 크게 뜨다 *nunŭl kchŭge ttŭda* – „otevřít oči dokořán“; probrat se, být zcela při vědomí

수업 시간에는 눈을 크게 뜨고 선생님 말씀을 잘 들어야 한다.

Suŏp siganenŭn nunŭl kchŭge ttŭgo sŏnsŏngnim malssŭmŭl čal tŭrŏja handa.

---

⁵³ opačný význam 눈이 낮다 *nuni natta* – „mít oči nízko“; mít nízké požadavky a očekávání

Při hodině musíte být zcela při vědomí (mít oči otevřené dokořán) a poslouchat výklad učitele.

srov. *mít oči otevřené* – být ostražitý a vnímavý, všechno kolem sebe bedlivě sledovat

- (b) 눈썹 싸움을 하다 *nunssöp ssaumül hada* – „bojovat obočím“; snažit se překonat únavu a neusnout

재미없는 수업이었지만, 눈썹 싸움을 하며 한 시간을 버텼다.

Čämiömnün suöbiötčiman, nunssöp ssaumül hamjö han siganül pötchjötta.

Byla to nudná přednáška, ale dokázal jsem hodinu překonávat únavu (bojovat obočím).

srov. *klížit se oči* – jen s obtížemi překonávat únavu

- (c) 눈을 붙이다 *nunül pučhida* – „zalepit oči“; spát

학기 말이라 눈 붙일 여유도 없이 새벽 일찍 도서관으로 가야만 했다.

Hakki marira nun pučhil jöjudo öpsi säbjök ilččik tosögwanüro kajaman hätta.

Jelikož byl konec semestru, nemohl svobodně spát (zavřít oči), ale vstával za svítání a jen chodil do knihovny.

srov. *spát jen na půl oka* – spát lehkým spánkem

- (d) 눈에 흙이 들어가다 *nune hülgi türögada* – „dostat se hlína do očí“; zemřít

내 눈에 흙이 들어가기 전에 너희 결혼을 허락할 수 없다.

Nä nune hülgi türökagi čöne nõhüi kjöronül hörakchal su öpta.

Nemohu dovolit, abyste se vzali, dokud budu naživu (dokud se mi do očí nedostane hlína).

srov. *zavřít oči navždy* – zemřít⁵⁴

- (e) *mít mžitky před očima* – mít závrať, motat se

Podle otevřených či zavřených očí je možné nejsnáze poznat, zdali jedinec vnímá, je vzhůru, spí nebo je mrtvý. Pravděpodobně právě kvůli této skutečnosti se oči vyskytují ve frazémeh, které symbolizují spánek, vědomí či smrt.

---

⁵⁴ korejský ekvivalent 눈을 감다 *nunül kamta* – „zavřít oči“; zemřít

2.2.6 Závěr

Z analýzy vyplývá, že stejně jako u nosu je symbolika očí v korejských a českých frazémeh srovnatelná. Oči se v obou jazycích objevují ve frazémeh měřících čas, snahu či intenzitu, v češtině navíc oči a oční kontakt symbolizují přímou. Dominantní je spojitost mezi očima a zrakem. Zavírání a otevírání očí souvisí se schopností něco vidět, všimnout si něčeho, věnovat něčemu pozornost, ale také se záměrně něčemu vyhybat nebo předstírat nevědomost. Zavřené, zaslepené nebo poraněné oči znamenají v obou jazycích sníženou schopnost něco posoudit. Pohled znamená v korejštině i v češtině pozornost, kterou jedinec někomu nebo něčemu věnuje. V korejštině může být pohled hrozbou (mnoho očí znamená velkou nevyžádanou pozornost) a oční kontakt je navíc kulturně vnímán jako neslušný. Raritou je ale slovo *nunčchi*, které označuje schopnost vyhodnotit sociální situaci a správně jednat. V češtině je pohled a oční kontakt využíván k neverbální komunikaci (vyjádření náklonnosti, hněvu či nekalých úmyslů). Pohled a oči slouží jak v korejštině, tak v češtině k vyjádření emocí, přičemž v obou jazycích jsou k vyjádření smutku užívány slzy a k vyjádření hněvu či chtivosti plameny. V obou jazycích symbolizují otevřené či zavřené oči stav jedince v domě: jedinec vnímá, je vzhůru, usíná, spí nebo je mrtvý.

2.3 Uši

	Korejské frazémy	České frazémy
Počet frazémů ve slovníku	90	44
Počet frazémů v analýze	22	20
Slova obsažená ve frazémeh (klíčová slova a slova související)	<i>kü</i> „ucho“; <i>küttŭng</i> „zadní část ucha“; <i>kütčön</i> „ušní boltec“	ucho; uši

2.3.1 Vnímání a pozornost

Uši jsou smyslovým orgánem sluchu, a proto velká část frazémů obsahujících slovo „uší“ v korejštině i češtině souvisí s posloucháním. Právě schopnost slyšet ale přeneseně znamená schopnost něčemu porozumět či něco vědět. Proto má řada korejských frazémů obsahujících slovo *küi* dva významy.

V korejštině a češtině najdeme frazémy popisujících dobrý sluch (a-1), špatný sluch (b-1), soustředěné poslouchání (c), předstírané poslouchání, (d) odposlouchávání (e-1), doslech (f), záměrné (g) i předstírané neposlouchání (h).

(a) 귀가 밝다 *küga pakta* – „jasné uši“; 1. velice dobře slyšet; *mít dobré uši*, 2. o všem rychle vědět; *mít uši všude*⁵⁵

1. 한국에서는 정월 대보름에는 귀를 밝게 하기 위해 술을 한잔 마시는 관습이 있습니다.

Hangugesönün čongwöl täborümenün kürül palke hagi ühä surül handžan masinün kwansübi issümnida.

V Koreji existuje zvyk, při kterém se na *Täborüm* pije panák alkoholu, aby měl člověk dobrý sluch (jasné uši).⁵⁶

2. 그는 귀가 밝아 먼 곳의 일까지 잘 알았다.

Künün küga palga mön kosüi ilkkadži čal aratta.

On byl ten typ člověka, který měl uši všude (jasné uši), i v dalekých místech.

(b) 귀가 어둡다 *küga ödupta*– „tmavé uši“; 1. špatně slyšet, *sedět si na uších*; 2. nezajímat se o to, co se ve světě děje

1. 나이가 먹으니 귀가 어두워진다.

Naiga mögüni küga öduwödžinda.

S přibývajícím věkem se zhoršuje sluch (se uši stávají temnějšími).

2. 국민의 소리를 듣지 못하는 귀가 어두운 대통령을 누가 존경하겠습니까?

Kungminüi sorirül tütči motchanün küga öduun tätchonnjöngül nuga čongjöhaketsümnikka?

Kdo by vzhlížel k prezidentovi, který nenaslouchá hlasu lidu a nezajímá se o dění (má tmavé uši)?

(c) 귀를 세우다 *kürül seuda* – „postavit, narovnat uši“; pozorně poslouchat; *napínat, špicovat uši*

일찍 일어난 사람들이나 경기 결과를 듣지 못한 채 잠을 설친 사람들이 라디오 방송에 귀를 세웠다.

---

⁵⁵ podobný význam: 귀동냥하다 *küdongnjanghada* – „žebrať ušima“; pochytit od ostatních, naučit se posloucháním

⁵⁶ 15. den lunárního roku se v Koreji slaví *Täborüm*, tedy svátek prvního úplňku nového lunárního roku. Korejci si přejí, aby byli v nadcházejícím roce zdraví a bohatí, hrají tradiční hry a společně jí tradiční jídlo. KIM, Soon Hee; KIM, Myung Sunny a LEE, Myoung Sook. Korean diet: Characteristics and historical background. Online. *Journal of Ethnic Foods*. 2016, roč. (2016), č. 3, s. 26-31. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352618116300099>. [cit. 2024-04-27].

Ilččik irōnan saramdūrina kjōnggi kjōlgwarūl tūtči motchan čchä čamūl sōlēchin saramdūri radio pangsonge kūrūl sewōtta.

Lidé, kteří vstali brzy ráno, a ti, kteří bez výsledků zápasu nemohli spát, napínali uši a pozorně poslouchali rádiové vysílání.

- (d) 귓등으로 듣다 *küttüngūro tūtta* – „poslouchat zadní částí ucha“; neposlouchat, poslouchat bez zájmu; *jít jedním uchem dovnitř, druhým ven*

남의 충고를 귓등으로 들어도 괜찮은 거야?

Namūi čunggorūl küttüngūro tūrōdo kwānčchanūn kōja?

Je v pořádku pouštět rady ostatních jedním uchem dovnitř a druhým ven (poslouchat zadní stranou ucha)?

- (e) 귀를 주다 *kūrūl čuda* – „dát ucho“; 1. odposlouchávat, 2. nabádat k opatrnosti

1. 소년은 공부를 하는 체하면서 안방에서 들려오는 말소리에 귀를 주고 있었다.

Sonjōnūn kongburūl hanūn čchehamjōnsō anbangesō tūlljōonūn malsorie kūrūl čugo issōtta.

Zatímco chlapec předstíral, že se učí, odposlouchával hlasy (dal ucho hlasům), které se ozývaly z obývacího pokoje.

2. 그 사람은 아직 자기 자신의 위험에 대해 잘 모르는 모양이니까, 귀를 주는 게 좋을 것 같다.

Kū saramūn adžik čagi časinūi ūhōme tāhā čal morūnūn mojanginikka, kūrūl čunūn ke čouŭ kōt katcha.

Vypadá to, že ten člověk si sám ještě neuvědomuje, v jakém je nebezpečí. Proto je asi dobrý nápad mu poradit, aby byl opatrný (dát mu ucho).

- (f) *donést se k uším* – doslechnout se

- (g) 귀를 팔다 *kūrūl pchalda* – „prodat uši“; poslouchat něco jiného, než co bychom měli

내가 설명할 때는 대체 어디다 귀를 팔았기에 내 말을 못 들었다는 거야?

Nega sōlmjōnghal ttānūn tāčche ōdida kūrūl pcharatkie nā marūl mot tūrōttanūn gōja?

Ty jsi mě neslyšel? Kam jsi pro všechno dal uši, když jsem ti to vysvětlovala?

- (h) 귀 밖으로 듣다 *kū pakkūro tūtta* – „poslouchat ven z uší“; předstírat, že neslyšíme, přestože slyšíme

할아버지가 부르는 소리를 귀 밖으로 듣고 밖으로 나와 버렸다.

Harabödžiga purünün sorirül kü pakküro tütko pakküro nawa pörjötta.

Předstíral jsem, že neslyším dědečka (poslouchal jsem ho ven z uší), který na mě volal, a vyšel jsem ven.

V přeneseném významu potom sluch souvisí s posloucháním na slovo (i-1), vnímáním (b-2), věděním (a-2), (j), (ne)porozuměním (i-2) (k) a chápavostí (l).

(i) 귀가 질기다 – *küga čilgida* „tuhé uši“; 1. neposlouchat ostatní na slovo, neuposlechnout příkaz, 2. být tupý, natvrdlý a nerozumět, co ostatní povídají

1. 우리 형은 외골수에다가 귀까지 질겨 말이 통하지 않는다.

Uri hjöngün ögolsuedaga kükkadži čilgjö mari tchonghadži annünda.

Můj starší bratr je soustředěný jen na jedno a navíc neposlouchá (má tuhé uši), takže se k němu slova vůbec nedostanou.

2. 아무리 귀가 질겨도 그 말을 이해하지 못했을까?⁵⁷

Amuri küga čilgjödo kü marül ihähadži motchässülkka?

Ať už je jakkoliv natvrdlý (má jakkoliv tvrdé uši), copak mohl něčemu takovému nerozumět?

(j) *mít za ušima* – být vychytralý

(k) 귀가 뚫리다 *küga ttullida* – „proděravít se uši“; porozumět; zvyknout si (na cizí řeč)

일 년 정도 외국에 나갔다 오면 귀가 뚫릴 거야.

Il njön čöngdo öguge nagatta omjön küga tullil köja.

Pokud tak na rok vycestuješ do zahraničí, budeš pak lépe rozumět cizí řeči (proděraví se ti uši).

(l) 귀가 트이다 *küga tchüida* – „otevřené uši“; chápavý, rozumný člověk, který se vyzná a rychle porozumí

사회 돌아가는 데에 조금만 신경을 쓰면 금방 귀가 트일 거야.

---

⁵⁷ podobný význam: 쇠귀에 경 읽기 *söküe kjöng ilkki* – „předčítat krávé staré manuskripty“; vykládat někomu něco, co nemůže pochopit nebo ocenit; házet perly sviním

Sahö toraganün tee čogümman singjǒngül ssümjǒn kümbang küga tchüil kǒja.

Když se budeš trochu zajímat o to, jak to ve společnosti chodí, hned se budeš schopný lépe vyznat (otevrou se ti uši).

2.3.2 Výměna a hodnocení informací

Další tematickou oblastí, ve které lze najít korejské a české frazémy obsahující uši, je výměna informací a hodnocení předávaných informací. Uši v takových frazémech symbolizují jedincovo kritické myšlení (a) a důvěru ve věrohodnost zaslechnuté informace (b), (c).

- (a) 귀가 얇다 *küga jalta*– „tenké uši“; věřit tomu, co ostatní říkají, lehce opakovat slova ostatních

그는 어리석고 순진하고 귀가 얇고 비밀이 없고 남을 잘 믿는다.

Künün örisǒkko sudžinhago küga jalko pimiri öpko namül čal minnūnda.

On je dětinský, naivní, má tenké uši, nemá žádná tajemství a všem lehce uvěří.

- (b) *zaslechnout něco jedním uchem* – slyšet nějakou zprávu jen náhodou, mimoděk a neručit proto za její správnost

- (c) 귀를 의심하다 *kürül üsimhada*– „podezírat uši, být nedůvěřivý k uším“; jen tak něčemu nevěřit

그가 그런 일을 했을 리가 없어. 나는 내 귀를 의심할 수밖에 없었다.

Küga kürön irül hässül liga öpsö. Nanün nä kürül üsimhal su pakke öpsötta.

On by něco takového nikdy neudělal. Nemohla jsem dělat nic jiného než tomu nevěřit.

srov. *nevěřit svým uším* – nevěřit slyšenému

Do stejné tematické oblasti lze zařadit i frazémy popisující intenzitu zvuku (d), opakování stejných slov (e). Zvuk nebo slova mohou být slyšitelná jen pro někoho (f). V češtině je tento zvuk (slova) i hodnocen (g), (h).

- (d) 귓전을 울리다 *kütčönül ullida*– „znít v uších“; slyšet něco tak jasně, jako kdyby se to ozývalo z blízka

봉화산 기슭에 울려 퍼졌던 낭랑한 나팔 소리는 오늘도 이곳을 찾는 사람들의 귓전을 울린다.

Ponghwasan kisülge ulljö pchödžötton nangranghan napchal sorinün onũldo igosül čhannün saramdürüi kütčonül ullinda.

Sytý zvuk trumpety, odrážející se od úpatí hory *Ponghwasan*, rezonuje i dnes v uších lidí, kteří toto místo přišli navštívit.

- (e) 귀에 못이 박히다 *küe mosi pakchida* – „zatlouct do ucha hřebík“; něco slýchat tak často, že už toho máme dost

우리 어머니는 우리 가문이 얼마나 훌륭한지를 귀에 못이 박히게 이야기하셨다.

Uri ömöninün uri kamuni ölmána hulljunghaldžirül küe mosi pakchige ijagihasyötta.

Maminka neustále vykládala (až mi do ucha zatloukla hřebík), jak úžasná by naše rodina mohla být.

srov. *hučet někomu do uší* – usilovně a vemlouvavě někoho k něčemu přemlouvat

- (f) 귀먹은 옥 *kümögün jok* – „neslyšná, hluchá nadávka“; nadávka, kterou neslyší ten, komu je určena

이런저런 일들을 글로 쓰다 보면 귀먹은 옥을 많이 먹는다

Iröncörön ildürül küllö ssüda pomjön kümögün jogül mani möngnünda.

Lidé na mě hodně (tíše) nadávají, protože píšu o kdes čem.

- (g) *rvát/tahat za uši* – dráždit sluch, působit disharmonicky (o falešné zpěvu nebo hudbě)
(h) *lahodit uším* – dobře se poslouchat, rád slyšet

V korejštině je navíc touha po nových informacích (i-1) a pocit, že o nás někdo mluví (i-2) vyjádřen svěděním uší.

- (i) 귀가 가렵다 *küga karjöpta* – „svědí uši“; 1. nudit se a chtít slyšet něco nového, 2. mít pocit, že o nás ostatní mluví

1. 우리 시대의 사람들은 귀가 가려운 사람들이다.

Uri sidäüi saramdürün küga karjöun saramdürida.

V dnešní době jsou lidé hodně zvědaví a mají rádi novinky (svědí je uši).

2. 우리가 이렇게 뒷소리를 하고 있으니, 그 친구 귀가 가려울 거야.

Uriga irökche tütsorirül hago issüni, kü čchingu küga karjöul köja.

Kdy si takhle povídáme za jeho zády, určitě to vyтуší (budou ho svědit uši).

svov. *poškrábat se za uchem* – gesto vyjadřující rozpaky nebo nerozhodnost

2.3.3 Paměť a návyk

Podobně, jako jsou oči a zrak spojovány s pamětí a přemýšlením, jsou uši spojovány s pamětí (a), (b) a návyky (c).

- (a) 귀에 쟁쟁하다 *küe čängdžänghada* – „živý, jasný, intenzivní uším“; zvuk nebo slova, která si někdo dobře pamatuje

아직도 귀에 쟁쟁한 어머니의 당부.

Adžikto küe čängdžänghan ömöniüi tangbu.

Maminčina prosba, kterou stále slyším v uších.

- (b) *zapsat si za uši* – vštípit, vtisknout si něco do paměti, vzít si z něčeho ponaučení, dobře si to zapamatovat

- (c) 귀에 익다 *küe ikta* – „uchu zvyklý“; hodně slychat a zvyknout si na

문 밖에서 „삼촌!“ 하는 귀에 익은 목소리가 들려왔다.

Mun pakkesö „samčchon!“ hanün küe ikün moksoriga tüljǒwatta.

Ze dveří se známým hlasem ozvalo: „Strýčku!“.

Spojení uší, sluchu a zvuků s pamětí je pravděpodobně dáno schopností mozku ukládat informace na základě zvukových vjemů.⁵⁸

2.3.4 Rozpoložení a emoce

Stejně jako tomu je u frazémů obsahující slova „nos“ a „oči“, vyjadřují v češtině i korejštině frazémy obsahující slovo „uši“ rozpoložení jedince. Jedincovi může být nepříjemné něco slyšet (a), (b). Uši mohou ve frazémech fungovat jako nástroj k vyjádření jedincova vnitřního klidu (c) radosti (d) či studu (e).

- (a) 귀에 거슬리다 *küe kössüllida* – „uchu nepříjemný“; nepříjemné slyšet

나도 형을 좋아하지는 않지만, 남이 우리 형 홍보는 것은 귀에 거슬리다.

Nado hjǒngül čoahadžinün ančchiman, nami uri hjǒng hjunbonün kösün küe kössüllida.

---

⁵⁸ CUFFARO, Maria Assunta a NAGLIERI, Jack A. Auditory Memory. Online. In: GOLDSTEIN, Sam (ed.). *Encyclopedia of Child Behavior and Development*. 2011, s. 172. Dostupné z: https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-0-387-79061-9_238#citeas. [cit. 2024-04-27].

Ani já nemám svého staršího bratra rád, ale je mi (mému uchu) nepříjemné, když o něm ostatní mluví ve zlém.

(b) *zacpat si uši* – gestem zakrytí uší demonstrovat neochotu něco poslouchat, nechtít něco slyšet

(c) 귀를 씻다 *kürül ssitta* – „umýt si uši“; zklidnit se díky nějakému zvuku nebo slovu
가끔 전화로 듣는 그녀의 목소리는 언제나 내 귀를 씻어 주었다.

Kakküm čönhwaro tūnnūn kūnjōūi moksorinūn ōndžena nā kürül ssisō čuōtta.

Její hlas, který jsem občas slýchal z telefonu, mě vždy uklidnil.

(d) *úsměv od ucha k uchu* – smát se se široka rozevřenými ústy

(e) 귀밑에 빨개지다 *kūmitche ppalgädžida* – „červenat se pod ušima“; stydět se
그 정도 소리에 귀밑에 빨개지면, 어떻게 남은 대학 생활을 할 거야?

Kū čōngdo sorie kūmitche ppalgädžimjōn, ōttōkche namūn tāhak sānghwarūl hal kōja?

Pokud se červenáš i při takových řečech, jak chceš zvládnout zbytek vysokoškolského života?

srov. *zrudnout až po uši* – nápadně zčervenat v obličeji studem, nevolí, zlostí, při lhaní

Jako u předešlých částí obličeje (nosu a očí) je možné spojení mezi ušima a emocemi přisuzovat mimice.

2.3.5 Kulturně specifické frazémy

Existuje řada dalších českých i korejských frazémů, které nespádají ani do jednoho z výše uvedeného tematického okruhu. Takové frazémy jsou často kulturně specifické, a navíc často užívané. V korejštině je upadnutí uší symbolem narození (a).

(a) 귀가 빠지다 *kūga ppadžida* – „upadnout/vypadnout uši“; narodit se⁵⁹

오늘 귀가 빠진 날이라고? 축하해!

Onūl kūga ppadžin narirago? Čchukchahä!

Ty máš dneska narozeniny (dnes je den, kdy ti upadly/vypadly uši)? Všechno nejlepší!

---

⁵⁹ související frazém: 귀를 뜨다 *kürül ttūda* – „otevřít uši“; zvíře nebo člověk se narodí a poprvé slyší

Ač je tento frazém v korejštině často používán jako symbol narozenin, není jednoduché najít jeho původ. Některé zdroje ale uvádějí⁶⁰, že tento frazém souvisí s porodem, a sice s chvílí, kdy jsou již vidět uši plodu. Mělo se jednat o nejnáročnější část porodu, a skutečnost, že hlavička a uši plodu byly vidět, měla znamenat, že porod dobře dopadne.

V češtině se několik kulturně specifických frazémů týká tahání za uši jako formy trestu (b) a chutě k jídlu (c). Zároveň se v češtině uši v konkrétních situacích užívají jako měřítko (d), (e).

- (b) *vytáhat za uši*– potrestat někoho bolestivým zataháním za ucho
- (c) *jíst, že se dělají boule za ušima* – s velikou chutí
- (d) *spadnout do něčeho až po uši* – dostat se do velice nepříjemné situace
- (e) *projít s odřenýma ušima* – absolvovat něco (zpravidla jde o školu nebo zkoušku) jen s obtížemi

2.3.6 Závěr

Z analýzy je zřejmé, že (stejně jako u nosu a očí) se významy korejských a českých frazémů obsahující slova uši více či méně překrývají. Dominantní je spojitost mezi ušima a posloucháním. Konkrétně se setkáme s frazémem, který hodnotí, jak dobře někdo slyší. Další fráze vyjadřují, zdali poslouchá (otevřeně odmítá poslouchat nebo předstírá, že neslyší). V přeneseném významu poté poslouchání představuje schopnost přijímat informace, ať už kriticky či nekriticky. Právě kvůli dvojitému významu sluchu nalézáme u této části obličeje řadu korejských frazémů s možností dvojí interpretace. Kvalita sluchu a schopnost přijímat informace je většinou spojena s otevíráním či zavíráním uší, případně s pohybem uší. Zčervenání uší znamená rozpaky, stud nebo jiné intenzivní negativní emoce jak v češtině, tak i v korejštině. Stejně jako oči, souvisí i uši v obou jazycích s přemýšlením a pamětí. V češtině se vyskytují frazémy, ve kterých je vytahání za uši používáno jako trest. Takové frazémy v korejštině nenajdeme. Korejšтина je zase specifická frazémem o „odpadnutí uší“, který symbolizuje narození.

---

⁶⁰ ČŎNG, Čäuk. *Kkü ppadžin nal*. Online. The Jong Ang. 2002. Dostupné z: https://joinsmediacanada.com/bbs/board.php?bo_table=life&wr_id=7326. [cit. 2024-04-27].

2.4 Ústa

	Korejské frazémy	České frazémy
Počet frazémů ve slovníku	109	48
Počet frazémů v analýze	31	28
Slova obsažena ve frazémeh (klíčová slova a slova související)	<i>ip</i> „ústa“; <i>immat</i> „chuť“; <i>iban</i> „vnitřek úst“; <i>ipsul</i> „rty“; <i>ipkim</i> „dech“	ústa; čumák; čuňa; drška; huba; chlebárna; klapačka; kušna; pant; papula; paštěka; pusa; pysk; rypák; sosák; šlejfirna; tlama; trumpeta; vyřídilka; zobák

2.4.1 Komunikace a předávání informací

Největší množství korejských i českých frazémů obsahující slovo „ústa“ se týká mluvení (a). V takových frazémeh najdeme mimo obyčejného mluvení i témata nežádoucího mluvení (b), nedobrovolného mluvení, dobrovolného mlčení (d), nedobrovolného mlčení (e), (f) a je těžko ovladatelné mlčení (g).

- (a) 입을 밖에 내다 *ip pakke năda* – „vypustit z úst“; něco říct nahlas⁶¹

이 일은 절대로 입 밖에 내지 마.

I irŭn čoltăro ip pakke nădži ma.

Tohle za žádných okolnosti nesmíš nikomu říct (vypustit z úst).

srov. *vydrat se z něčích úst* – s obtížemi něco vyslovit (o nemocném nebo raněném)

- (b) 입을 놀리다 *ibŭl nollida* – „hýbat pusou“; říkat, co člověka napadne, *pustit si pusou na špacír*

그는 매사에 조심성이 있어 함부로 입 놀릴 사람이 아니다.

Kŭnŭn măsae čosimsŏngi issŏ hamburo ip nullil sarami anida.

On je na všechno opatrný. Není to člověk, který by vykládal, co ho napadne (hýbal pusou).

srov. *nevidět si do úst* – mluví jalově, hloupě, nerozvázně

vyletět z úst – prozradit něco, co mělo zůstat nevysloveného

- (c) *rozvázat někomu ústa* – přinutit někoho násilím mluvit

⁶¹ související frazém: 입을 열다 *ibŭljŏlda* – „otevřít pusou“; začít povídat

- (d) 입에 자물쇠를 채우다 *ibe čamulsörül čchäuda*– „zamknout pusu na zámek“; zavřít pusu a nic neříkat (často používáno v kontextu udržení tajemství)

입에 자물쇠를 채운 사람처럼 전혀 말이 없다.

Ibe čamulsörül čchäun saramčchöröm čönhjō mari ōpta

Jako člověk, který si dal ústa na petlici, nic neříká.

srov. *dát si pusu na petlici*– ze strachu nebo opatrnosti nemluvit, mlčet, nic neprozradit

- (e) 입안에서 돌다 *ibanesō tolda*– „točit se uvnitř pusy“; neříct nebo nemoci říct něco, co chceme říct; *nedostat (to) z úst*

그의 말을 듣고 있는 동안 ‘거짓말 그만해.’ 라는 소리가 입안에서 뱅뱅 돌았다.

Kūūi marül tūtko innūn tongan ‘kōdžinmal kūmanhä.’ ranūn soriga ibanesō pāngbāng toratta.

Když jsem poslouchal jeho slova, chtěl jsem mu říct (točila se mi v ústech slova), aby nelhal, ale nedokázal jsem to.

- (f) 입을 씻기다 *ibül ssitkida*– „umýt někomu pusu“; uplatit někoho, aby něco neříkal

그 사람들 입을 씻기는데 얼마나 많은 돈이 들었는지 아세요?

Kū saramdül ibül ssitkinūnde ōlmana manūn toni tūrōnnūndži asejo?

Víte, kolik to muselo stát peněz, uplatit (a umlčet) ty lidi?

srov. *zavřít někomu ústa* – někoho umlčet hrozbami, násilím nebo pádným argumentem

- (g) 입이 근질근질하다 *ibi kūdžilgūdžirhada*– „svrbět ústa“; chtít něco říci a nemoci to potlačit; *svrbět jazyk*

나는 오늘 겪었던 이 놀라운 경험담을 모두에게 이야기하고 싶어 입이 근질근질했다.

Nanūn onül kjōkkōttōn i nollaun kjōnghōmdamül moduege ijagihago sipchō ibi kūdžilgūdžirhätta.

Svrběl mě jazyk, protože jsem chtěl všem říct o mém dnešním překvapivém zážitku.

Další frazémy se soustředí na způsob mluvy (h), (i), hlasitost (j) a návyky související s vyjadřováním (k). Také popisují, jak moc někdo mluví (l), (m), (n) nebo chválí (o).

- (h) 입이 거칠다 *ibi kōčchilda* – „krutá/drsná pusa“; vyjadřovat se hrubě⁶²

열이 오르자 모두들 점점 입이 거칠어졌다.

Jōri orūdža modudūl čōmdžōm ibi kōčchirōdžōtta,

Jak atmosféra houstla, vyjadřovali se všichni stále hruběji (jejich ústa zdrsňela).

srov. *nebrat si servítek před ústa* – mluvit jadrně až nevybíravě

- (i) 입이 여물다 *ibi jōmulda* – „zralá pusa“; mít solidní a samozřejmé názory

나이는 어릴망정 입이 여물어 어른 몇은 족히 당해 낼 것 같다.

Nainūn ōrilmangdžōng ibi jōmurō ōrūn mjōčchūn čokchi tanghā nāl kōt katta.

Je sice mladý, ale vyjadřuje se tak solidně, že by porazil (v argumentaci) i několik dospělých.

- (j) 입 안의 소리 *ip anūi sori* – „zvuk uvnitř úst“; šeptat, šuškat si, brblat, mluvit tak, aby ostatní neslyšeli

몇몇 아이들이 입 안의 소리로 잠시 웅성거리긴 했으나, 대다수가 그냥 내 뒤를 따랐다.

Mjōtmjōt aidūri ip anūi soriro čamsi ungsōngkōrigin hässūna, tādāsuga kūnjang nā tūrūl ttaratta.

Několik dětí si sice chvíli něco šušvalo, většina se ale vydala za mnou.

srov. *mluvit na půl úst* – nezřetelně, neochotně

- (k) 입에 달고 다니다 *ibe talgo tanida* – „chodit s něčím připevněným na puse“; mít ve zvyku něco říkat⁶³

욕을 입에 달고 다니는 아이들과 어울리다 보니 내 입도 거칠어졌다.

---

⁶² 입이 더럽다 *ibi tōrōpta* – „špinavá pusa“; říkat ošklivé, urážlivé, hnusné věci

⁶³ související frazémy: 입에 붙이다 – „přilepit se na ústa“; zvyknout si na nějaká slova, mít ve zvyku nějaká slova používat; 입에 익다 *ibe ikta* – „zvyknutý puse“; zvyknout si na nějaké slovo nebo činnost

Jogŭl ibe talgo taninŭn aidŭlkwa ōullida poni nŏ ipto kŏčchirŏdžŏtta.

Od té doby, co se stýkám s dětmi, které mluví sprostě, jsem i já začala mluvit hruběji.

- (l) 입이 닳다 *ibi taltcha* – „opotřebovaná pusa“; něco mnohokrát opakovat⁶⁴

입이 닳도록 공부하라고 해도 아이들은 말을 듣지 않았다.

Ibi taltchorok kongbuharago hŏdo aidŭrŭn marŭl tŭtči anatta.

Děti mě neposlechly, ani když jsem jim tisíckrát říkala (až jsem si pusu opotřebovala), aby se šly učit.

- (m) 입이 가볍다 *ibi kabjŏpta*– „mít lehkou pusu“; 1. nesmyslně hodně mluvit, 2. vyzradit všechno, co ví⁶⁵

그렇게 입이 가벼운 사람을 처음 봐.

Kŭrŏkche ibi kabjŏun saramŭl čchŏŭm pwa.

Poprvé vidím někoho tak upovídané/kdo všechno vykecá.

srov. *na plná ústa něco říct* – otevřeně, nezastřeně

- (n) *neumět otevřít ústa* – nemít výřečnost, mluvit těžkopádně; výtko někomu, kdo mlčí v situaci, kdy by měl promluvit

- (o) 입에 침이 마르다 *ibe čchimi marŭda* – „vyschnout sliny v ústech“; velmi hodně chválit⁶⁶

자식 사랑을 입에 침이 마르게 늘어놓았다.

Časik čarangŭl ibe čchimi marŭge nŭrŏnoatta.

Všude své děti velmi chválil (až mu z toho vyschlo v ústech).

Poslední oblastí související mluvení, které se korejské i české fráze dotýkají, jsou pomluvy a drby (p), (q). V češtině se navíc vyskytují frazémy, kdy někdo mluví za někoho (r) nebo místo někoho (s).

⁶⁴ 입만 아프다 *imman apchŭda* – „pusa jen bolí“; řeči, které se minou účinkem

⁶⁵ opačný význam: 입이 무겁다 *ibi mugŏpta* – „mít těžkou pusu; nic nevyzradit

⁶⁶ Související frazém: 입에 침도 마르기 전에 *ibe čchimdo marŭgi čŏne* – „než vyschnout sliny v ústech“; hned poté, co někdo něco řekne; *než bys řekl švec*

- (p) 입에서 입으로 *ibesö ibüro* – „z úst do úst“; ústně předávaný drb; *nést se od úst k ústům*
입에서 입으로 전해지면서 소문은 금세 전 학교에 퍼졌다.

Ibesö ibüro čönhädzimjösö somunün kümse čön hakjoe pchödžötta.

Drb se nesl od úst k ústům a brzy se rozšířil v celé škole.

- (q) 입이 무섭다 *ibi musöpta* – „bát se úst“; bát se, že se o něm roznesou řeči

다른 사람의 입이 무섭다는 사람이 왜 그런 짓을 해?

Tarün saramüi ibi musöptanün sarami wä kürön čisül hä?

Proč člověk, který se tak bojí pomluv, něco takového dělá?

srov. *dostat se do lidských úst* – dostat se do lidských řečí, být pomlouván

- (r) *vložit někomu něco do úst* – přiřknout někomu slova, která neřekl

- (s) *vzít někomu něco z úst* – říct totéž, co chtěl právě říct někdo jiný

Souvislost mezi ústy a tímto tematickým okruhem je poměrně jasná: ústa jsou spojena s lidskou schopností verbálně komunikovat a předávat si tak informace.

2.4.2 Emoce a rozpoložení

Korejské i české frazémy obsahující slovo ústa vyjadřují řadu lidských emocí: radost (a-1), překvapení (a-2), nervozitu (b), spokojenost (c) nebo nechuť či nespokojenost (d), (e) (2.4.3 a-2)

- (a) 입이 벌어지다 *ibi pörödžida*– „pusa se rozevře“; 1. být šťastný⁶⁷, 2. být překvapený

1. 어머니는 아들의 합격 소식을 듣고 입이 벌어졌다.

Ömoninün adürüi hapkjök sosigül tütko ibi pörödžötta.

Když matka zaslechla tu novinu, že se syn dostal na školu, rozzářila se.

srov. *mít ústa od ucha k uchu* – smát se s široce rozevřenými ústy

2. 그의 그림 실력이 너무 뛰어나니 보는 사람마다 입이 절어졌다.

Küüi kürim silljogi nömu ttüönani ponün sarammada ibi čörödžötta.

Uměl tak dobře kreslit, že každý, kdo to viděl, zůstal stát s ústy otevřenými dokořán.

⁶⁷ podobný frazém: 입이 찢어지다– „pusa se roztrhá“; být veselý a nevědět co se sebou

srov. *s otevřenými ústy stát/pozorovat/poslouchat* – zarazit se a ohromeně, v němém úžasu stát a zírat nebo poslouchat

- (b) 입이 떨어지지 않다 *ibi ttörödžidži antcha* – „nespadnout ústa“; nemoci mluvit kvůli nervozitě⁶⁸

말 잘한다는 나도 그 여자 앞에만 가면 입이 떨어지지 않는다.

Mal čarhandanūn nado kū jödža apcheman kamjōn ibi ttörödžidži annūnda.

Ani já, kterému mluvení jde, nedokážu říct ani slovo, když se k té ženě jen přiblížím.

srov. *otevírat ústa jako kapr* – do kulata, zpravidla v rozpacích

- (c) 입에 맞다 *ibe matta* – „odpovídat puse“; líbit se, odpovídat vkusu, *být po chuti*⁶⁹

입맛에 맞는 일만 하려하면 직장을 잡기가 힘들어요.

Immase mannūn ilman harjōhamjōn čikčangŭl čapkiga himdūrōjo.

Pokud chceš dělat jen to, co je ti po chuti, je těžké najít práci.

- (d) 입안이 쓰다 *ibani ssūda* – „hořko v ústech“; být nespokojený a rozhozený

무조건 복종할 것을 강요하는 윗사람들 때문에 입안이 썼다.

Mudžokōn pokčonghal kōsŭl kangjohanūn ūtsaramdŭl ttāmune ibani ssōtta.

Kvůli nadřízeným, kteří za každou cenu vyžadují poslušnost, jsem pocítil hořkost v ústech.

srov. *sousto mu zhořklo v ústech* – z nějakého roztrpčení mu přestalo chutnat

- (e) 입이 나오다 *ibi naoda* – „pusa vyleze“; nespokojený; *našpulit pusu*

틀린 문제를 다시 세 번씩 쓰라고 하자 녀석은 잔뜩 입이 나왔다.

Tchŭllin mundžerŭl tasi se pōnssik ssŭrago hadža njōsōgŭn čanttŭk ibi nawatta.

Když jsem mu řekl, aby každý chybný příklad třikrát napsal znovu, našpulil pusu.

⁶⁸ podobný význam: 입이 얼어붙다 *ibi ōrōbučchida* – „zamrznout ústa“; nemoci říct, co jsme chtěli

⁶⁹ související frazém: 입에 맞는 떡 *ibe mannūn ttōk* – „ttōk odpovídající puse“; *šálek čaje/kávy*

Spojitosť mezi emocemi a ústy je, stejně jako u ostatních částí obličeje, pravděpodobně dána mimikou a její interpretací.

2.4.3 Zájem, odhodlání, aktivita

Ústa a s nimi související chuť v českých i korejských frazémeh symbolizují jedincův zájem (a-1), (b). Zároveň se týkají i pocitu zábavy, který při nějaké činnosti jedinec pocítuje (c), a také odhodlání či vůle jedince (d). V obou jazycích najdeme frazém zdůrazňující souvislost mezi slovy a činy (e).

- (a) 입맛을 다시다 *immasŭl tasida* – „mlasknout si kvůli chuti“; 1. chtivě se rozhodnout něco udělat/získat; *myslet si na něco/někoho, sbíhat se sliny*, 2. nespokojeně si mlasknout, když se něco jedinci nelíbí nebo to nejde podle jeho plánů

1. 그는 모든 팀에 입맛을 다시는 최고의 스트라이커다.

Kŭnŭn modŭn tchime immasŭl tasinŭn čögoŭi sŭtchŭraikchŏda.

On je ten nejlepší střelec, na kterého si myslí (nad kterým si mlasknou) všechny týmy.

2. 내가 그의 제안을 거절하자, 그는 ‘참 좋은 기회인데.’ 라며 입맛을 다셨다.

Näga kŭŭi čeanŭl kŏdžŏrhadža, kŭnŭn ‘Čham čöŭn kihöinde.’ ramjŏ immasŭl tasjŏtta.

Když jsem odmítla jeho nabídku, nespokojeně si mlasknul a řekl „Je to ale vážně dobrá příležitost.“

- (b) 입맛이 당기다 *immasi tangida* – „přitahovat chuť“, být k něčemu přitahován, chtít něco nebo mít o něco zájem

요즘은 단 음식에 입맛이 당긴다.

Jodžŭmŭn tan ŭmsige immasi tangginda.

Poslední dobou mám chuť na sladké.

- (c) 입맛이 떨어지다 *immasi ttŏrŏdžida* – „ztratit chuť“; přestat bavit, ztratit zájem

그 소설은 중반부까지는 재미있게 보았는데, 후반부로 갈수록 맛이 떨어져 끝까지 보지 못했다.

Kŭ sosŏrŭn čungbanbukkadžinŭn čämiikke poannŭnde, hubanburo kalsurok masi ttŏrŏdžŏ kkŭtkkadži podži motchätta.

Ta kniha mě asi do poloviny bavila. Potom mě postupně bavit přestala, takže jsem ji nedokázala dočíst.

- (d) 입술을 깨물다 *ipsurül kkämulda* – „kousnout se do rtu“; vydržet bolest či lítost, odhodlat se k něčemu, být rozhodnutí něco udělat; *zahnout zuby*

부모를 모두 잃고 절망에 빠졌지만 남은 동생들을 위해서라도 입술을 깨물고 일해야 했다.

Pumorül modu ilkcho čölmange ppadžötčiman namün tongšängdürül ühäsörado ipsurül kkämulgo ilhäja hätta.

Když přišel o oba rodiče, propadl zoufalství. Pro své zbývající sourozence se ale musel sebrat (kousnout se do rtu) a odhodlaně pracovat.

- (e) 입만 살다 *imman salda* – „jen ústa jsou živá“; o něčem mluvit, ale nikdy to neudělat; *mít plná ústa řečí*

아무 능력도 없는 사람이 입만 살아서 큰소리친다.

Amu nüngnjöktö ömnün sarami imman sarasö kchünsoričchinda.

Člověk, který nic neumí, má jen plnou pusou řečí, ale nikdy nic nedělá, a proto tak křičí.

2.4.4 Mezilidské vztahy

Frazémy obsahující slovo „ústa“ se v korejštině i češtině dotýkají také mezilidských vztahů. Často jsou spojeny s jednotností (a), neupřímností (b-1), (c) zapíráním (b-2), pasivitou (d), (e) nebo ovlivňováním (f).

- (a) 입을 모으다 *ibül moüda* – „shromáždit pusy“; když více lidí říká stejný názor⁷⁰

그에 대한 이야기만 나오면 동네 사람들은 입 모아 칭찬한다.

Küe tähan ijagiman naomjön tongne saramdürün ip moa čchingčchanhanda.

Jen co se o něm někdo zmíní, hned ho všichni lidé ze sousedství začnou svorně vychvalovat.

srov. *jedněmi ústy zvolat/prohlásit* – svorně, jednomyslně; jako jeden muž

- (b) 입을 씻다 *ibül ssitta* – „umýt si ústa“; 1. sám z něčeho profitovat (*slíznout smetanu*) a předstírat nevědomost, 2. předstírat nevědomost a nic (o něčem) neříct

---

⁷⁰ 입을 맞추다 *ibül matčchuda* – „vyladit, sladit ústa“; naschvál mít stejný názor

1. 죽도록 고생한 게 누군데, 그렇게 입 싹 씻고 모른 채하면 사람이 아니지.

Čuktorok kosānghan ke nugunde, kūrōkche imman ssak ssitko morūn čchehamjōn sarami anidži.

A co, že se skoro udřel k smrti? Pokud takhle sám slízne smetanu a nikomu nic neřekne, není to přece člověk.

2. 어머니는 아이가 어떻게 된 것이냐고 다그쳤지만 의사는 입을 씻었다.

Ōmōninūn aiga ōttōkche tōn kōsinjago tagūčchōtčiman ūisanūn ibūl ssisōtta.

Maminka se naléhavě ptala, co se stalo s dítětem, ale lékař jen mlčel a předstíral, že nic neví.

- (c) 입에 꿀을 바르다 *ibe kkurūl parūda* – „nanést med na ústa“; říkat jen to, co je hezké slyšet⁷¹

입에 꿀을 바른 말에는 언제나 함정이 있기 마련이다.

Ibe kkurūl parūn marenūn ōndžena hamdžōngi itki marjōnida.

Když někdo maže med kolem úst, bývá to past. (*na jazyku med, na srdci jed*)

srov. *mazat někomu med kolem úst* – falešně někomu lichotit, pochlebovat

- (d) 입안의 혀 *ibanūi hjō* – „jazyk v ústech“; slepě poslouchat příkazy; *tančit, jak někdo píská*

그 애들이 입안의 혀처럼 구니까 아직은 기분이 좋겠지.

Kū ādūri ibanūi hjōčchōrōm kunikka adžigūn kibuni čokchetči.

Oni tančí, jak ty pískáš, takže se musíš zatím cítit dobře.

- (e) 입만 쳐다보다 *imman čchōdaboda* – „pozorovat ústa“; nedělat nic sám, ale čekat na to, co udělá ten druhý

대통령이 모든 일을 직접 챙기니까 장관들이 일할 엄두를 내지 못하고 대통령 입만 쳐다보는 겁니다.

---

⁷¹ související frazém: 입에 발린 말 *ibe pallin mal* – „slova nanesená na ústa“; slova, které je sice hezké slyšet, ale nenásledují je žádné činy

Tätchongnjöngi modün irül čikčöp čhängginikka čangwandüri irhal ömdurül nädži motchago tätchongnjöng imman čhödabonün kömnida.

Prezident se o vše stará sám. Proto se ministři ani neodvažují nic dělat a jen sledují, s čím prezident přijde (sledují jeho ústa).

- (f) 입김을 받다 *ipkimül patta* – „dostat něčí dech“, být ovlivněn

한국은 지정학적으로 중국의 거센 입김을 받을 수밖에 없었다.

Hangugün čidžönggakčögüro čunggugüi kösen ipkimül padül subakke öpsötta.

Vzhledem ke geopolitické situaci neměla Korea jinou možnost, než být silně ovlivněna Čínou.

2.4.5 Jídlo

Poslední tematickou oblastí, které se dotýkají hlavně korejské, ale i české frazémy obsahující slovo „ústa“, je jídlo, jeho konzumace (a) a také chuť k jídlu (b). Takové frazémy také vyjadřují i návyky s konzumací spojené: jak často někdo jí (c), chovat se neslušně (d), být vybíravý (e).

- (a) 입을 대다 *ibe täda* – „vložit pusu do“, jíst nebo pít.

내가 처음 술에 입을 댄 건 대학입학시험 끝난 후였던 것으로 기억한다.

Näga čchöüm sure ibül tän köň tähakipchaksihöm kkünnan hujöttön kösüro kiökchanda.

Vzpomínám si, že jsem poprvé okusil alkohol poté, co mi skončila přijímací zkouška na vysokou školu.

- (b) 입이 궁금하다 *ibi kunggümhada* – „zvědavá pusa“; mít na něco chuť, chtít si dát nějakou dobrotu

방 안에만 온종일 있다 보니까 입이 궁금했다.

Pang aneman ondžongil itta ponikka ibi kunggümhätta.

Jak jsem byla celý den jen v pokoji, dostala jsem chuť na něco dobrého.

- (c) 입에 달고 다니다 *ibe talgo tanida* – „chodit s něčím připevněným k puse“; něco pořád jíst

과자를 입에 달고 다니니까 그렇게 살이 찌는 거야.

Kwadžarül ibe talgo taninikka kūrökche sari ččinün köja.

Přibíráš tolik, protože pořád jíš sladkosti.

- (d) *mluvit s plnou pusou* – mít plná ústa jídla a mluvit (znak špatného vychování)
(e) *입이 짧다 ibi ččalta* – „krátká pusa“; být vybíravý nebo něco konkrétního nejíst

집안 식구들이 입이 짧으면 주부들이 고생한다.

Čiban sikkudŕi ibi ččalbŕmjŕn čbudŕi kosŕnghanda.

Když jsou členové rodiny vybíraví, mívají to hospodyně těžké.

Zároveň ústa a jídlo souvisí jak v korejštině, tak v češtině s chudobou (f) a vyděláváním peněz (g).

- (f) *입에 거미줄을 치다 ibe kŕmidžurŕl čchida* – „utkat pavučinu na puse“; být chudý a hladovět

지금 입에 거미줄을 친 판인데 더운밥 찬밥 가리겠습니까?

Čigŕm ibe kŕmidžurŕl čchin pchaninde tŕunbap čchanbap karigetsŕmnikka?

Myslíte, že byste poznal rozdíl mezi studenou a teplou rýží, když teď hladovíte?

srov. *nemít co do pusy* – nemít co jíst, trpět hlady

- (g) *입에 풀칠하다 ibe pchulčchirhada* – „zalepit pusu“; vydělávat na živobytí

내가 회사를 그만두면 입에 풀칠하기도 어려워진다.

Nŕga hwŕsarŕl kŕmantumjŕn ibe pchulčchirhagido ŕrjŕwŕdžinda.

Pokud přestanu pracovat, bude těžké vydělat si i na živobytí.

srov. *žít z ruky do úst* – velmi nuzně, ze dne na den

2.4.6 Závěr

Z analýzy je zřejmé, že stejně jako u ostatních částí obličeje je i mezi korejskými a českými frazémy obsahujícími slovo „ústa“ velká shoda. Dominantní je spojitost mezi ústy a předáváním informací. Frazémy v obou jazycích popisují mluvení i mlčení. Dokonce se objevují i frazémy popisující dobrovolné i nedobrovolné, žádané i nežádané mluvení i mlčení. Najdeme i frazémy popisující návyky spojené s mluvením. U korejských frazémů bývají v tom případě ústa popsána především přídavnými jmény (jsou těžká, lehká, hrubá), zatímco v češtině

je mluvení asociováno spíše s pohybem (pusa mele, nemůže se z ní něco dostat, někdo ji nedokáže otevřít). Dále je výrazná spojitost mezi ústy a chutí, a to jak s chutí k jídlu, tak ve smyslu zájmu, líbivosti nebo odhodlání něco dělat (jako symbol chuti nebo dlouhého mluvení se objevují sliny). Co se komunikace a mezilidských vztahů týče, najdeme velké množství frazémů s negativní konotací (pomluvy, přetvářka, lhaní, pasivita). Dále tyto frazémy naznačují emoce, které jedinec prožívá (radost, nechuť, nespokojenost). Zároveň frazémy v obou jazycích souvisí s konzumací jídla a pití, přičemž nedostatek jídla je v obou jazycích symbolem pro chudobu.

2.5 Výsledky analýzy

Z analýzy českých a korejských frazémů obsahující slova „nos“, „oko“, „ústa“ a „uši“ je možné učinit několik závěrů.

Zprv je zřejmé je, že témata, kterých se frazémy dotýkají, a významy, které nesou jednotlivé části obličej, se v obou jazycích téměř shodují. To znamená, že frazémy obsahující části lidského těla budou používány ve stejných situacích a kontextech v obou jazycích.

Zadruhé z analýzy vychází, že původ frazémů lze vysledovat podobným způsobem u obou jazyků. Frazémy týkající se emocí, postojů a vztahů jedinců vychází z řeči těla a mimiky. Mimika a řeč těla je celosvětově podobná, ač se dají vysledovat mezikulturní rozdíly. Frazémy týkající se fyziologických procesů (jídlo, spánek) vychází z fungování lidského těla a vnímání změn v lidském těle. U takových frazémů je poměrně jednoduché odhadnout význam. Největší rozdíly lze vyzorovat v kulturně specifických frazémech, u kterých bez znalosti kultury není možné odvodit význam.

Na základě těchto dvou závěrů lze konstatovat, že význam a původ frazémů v českém a korejském jazyce je až na výjimky velmi podobný. To znamená, že je možné řadu korejských frazémů překládat ekvivalentními českými frazémy, případně k nim přiřadit frazém s velmi podobným významem. Tato skutečnost je pozitivní hlavně pro oblast překladatelství (mezi češtinou a korejštinou) a vzdělávání (pro česky mluvící jedince, kteří se učí korejsky a naopak).

Co se počtu frazémů uvedených ve frazeologických slovnících týče, byly v obou jazycích nejvíce zastoupeny fráze obsahující slovo „oči“. V českém frazeologickém slovníku bylo uvedeno nejméně frází obsahujících slovo „uši“, v korejštině byly nejméně zastoupené frazémy obsahující slovo „nos“. Celkově bylo více frazémů uvedeno v korejském frazeologickém slovníku, což může značit, že je v korejské kultuře kladen větší důraz na neverbální komunikaci a její interpretaci.

3 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo porovnat české a korejské frazémy obsahující části obličeje (nos, oči, uši, ústa) na základě témat, kterých se týkají, a zároveň ke korejským frazémům přiřazovat ekvivalentní nebo svým významem podobné české fráze.

V průběhu analýzy se mi podařilo u každé části obličeje vysledovat několik tematických oblastí, do kterých frazémy spadají.

U frazémů obsahující slovo „nos“ je hlavní tematickou oblastí jedincovo sebevědomí, které je v korejštině symbolizováno velikostí a vystouplostí nosu, v češtině jej symbolizují pohyby nosu a jeho orientace nahoru či dolů. Tyto frazémy pravděpodobně pramení z mimiky a její interpretace.

U frazémů obsahující slovo „oči“ je dominantní spojení se zrakem. Zrak symbolizuje v obou jazycích schopnost vnímat, věnovat něčemu pozornost, porozumět a také komunikovat svůj názor nebo vztah k něčemu či někomu. Zároveň se tyto frazémy týkají také jedincova vědomí. Do určité míry otevřené či zavřené oči ukazují na to, zdali je jedinec vzhůru, spí nebo je mrtvý.

U frazémů obsahující slovo „uši“ je dominantní spojení se sluchem. Sluch symbolizuje v obou jazycích jednak vnímavost, jednak předávání informací. U této skupiny frazémů jsem našla nejvíce kulturně specifických frází.

U frazémů obsahující slovo „ústa“ je dominantní spojení s mluvením. Nejvíce frazémů se tak týká mezilidské komunikace, předávání informací a mezilidských vztahů. Původ těchto frazémů lze přisoudit verbální komunikaci, která je v české i korejské kultuře hojně využívána.

Pozitivním závěrem celé analýzy je, že je ve velkém množství případů možné korejské frazémy překládat českým ekvivalentem.

Seznam použité literatury

ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-802-4613-710.

PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4957-3.

PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka: Hankukŏ munpŏp*. Třetí nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4958-0.

PLESKALOVÁ, Jana; KRČMOVÁ, Marie; VEČERKA, Radoslav a KARLÍK, Petr (ed.). *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. Praha: Academia, 2007. ISBN 9788020015235.

DEZA, Michel Marie a DEZA, Elena. *Encyclopedia of Distances*. Online. 3. Springer, 2009. ISBN 978-3-662-44341-5.

Internetové zdroje

Prof. PhDr. František Čermák, DrSc. Online. Filozofická fakulta, Univerzita Karlova. 2016. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/vyzkum-a-veda/akademicke-kvalifikace/cestne-vedecke-hodnosti/cestne-afiliace-ff-uk/emeritni-clenove-akademicke-obce-ff-uk/prof-phdr-frantisek-cermak-drsc/>. [cit. 2024-01-15].

Kwanjongŏ. Online. Hanguk mindžok munhwa däbekgwasadzŏn. Online. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0004952>. [cit. 2024-01-18].

KARLSSON, Andres. Law and the Body in Joseon Korea: Statecraft and the Negotiation of Ideology. *The Review of Korean Studies* [online]. Academy of Korean Studies, 2013, (16-1) [cit. 2024-03-26]. ISSN 2733-9351. Dostupné z: https://eprints.soas.ac.uk/32811/3/KCI_FI001793551.pdf

Korejštiny a korejská abeceda. Online. Korea.cz. Dostupné z: <http://www.korea.cz/korejstina.php>. [cit. 2024-03-26].

KIM, Soon Hee; KIM, Myung Sunny a LEE, Myoung Sook. Korean diet: Characteristics and historical background. Online. *Journal of Ethnic Foods*. 2016, roč. (2016), č. 3, s. 26-31. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352618116300099>. [cit. 2024-04-27].

ČÖNG, Čäuk. *Kkü ppadžin nal*. Online. The Jong Ang. 2002. Dostupné z: https://joinsmediacanada.com/bbs/board.php?bo_table=life&wr_id=7326. [cit. 2024-04-27].

CUFFARO, Maria Assunta a NAGLIERI, Jack A. Auditory Memory. Online. In: GOLDSTEIN, Sam (ed.). *Encyclopedia of Child Behavior and Development*. 2011, s. 172. Dostupné z: https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-0-387-79061-9_238#citeas. [cit. 2024-04-27].

Internetové slovníky

Urlmalsäm [Slovník korejštiny] [online]. Kuknipkugöwön [Národní jazykový institut], 2016 [cit. 2024- xx-xx]. Dostupné z: <https://opendict.korean.go.kr/main>

Neibö sadžön [Slovník Naver] [online]. Söul: Naver Corporation, 1999 [cit. 2024- xx-xx]. Dostupné z: <https://dict.naver.com>

Prameny

ČCHÖ, Kjöngbong. *Urimal kwanjongö sadžön*. Ilčogak, 2014. ISBN 9788933706800.

MRHAČOVÁ, Eva. *Názvy částí lidského těla v české frazeologii a idiomatice: (tematický frazeologický slovník II)*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2000. ISBN 80-704-2570-9.

ČERMÁK, František; HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-218-9.

LANGUGAGE EDUCATION INSTITUTE, SEOUL NATIONAL UNIVERSITY. *Söuldä hangugö 4A Student's Book*. Söul: TWOPONDS, 2015. ISBN 978-89-539-3434-4.

LANGUGAGE EDUCATION INSTITUTE, SEOUL NATIONAL UNIVERSITY. *Active Korean 4*. MOONJINMEDIA, 2009. ISBN 978-89-539-1235-9.

HAN, Sangmi; KANG, Jöngsön a KIM, Pokjöng. *Jönse hangugö ilkki*. Yonsei University Press, 2010. ISBN 978-89-7141-032-8 (08710).

TALK TO ME IN KOREAN. *Everyday Korean Idiomatic Expressions*. Kong and Park, 2015. ISBN 9788956057088.

Diplomové práce

I, Čöngim. *Han čung, sinčche kwalljön kwanjongö pigjo jöngu – ölgul puürl čungsimüro* [Komparativní analýza korejských a čínských frazémů se zaměřením na části obličeje]. Magisterská diplomová práce. Čchangwön: Kangnamská univerzita, 2016.

KIM, Munčchang. *Kugo kwanjongöüi* [Studie korejských frazémů]. Magisterská diplomová práce. Söul: Soulská státní univerzita, 1974.

MARTINŮ, Petr. *Srovnávací analýza korejské a české frazeologie se zaměřením na ptactvo*. Bakalářská práce, vedoucí Horák, Tomáš. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav asijských studií, 2021.

BLUMENTHALOVÁ, Hana. *Frazeologie ve výuce češtiny pro cizince*. Magisterská práce, vedoucí Hradilová, Darina. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra bohemistiky, 2014